Զ. ՏԱՐԻ 1762 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 17 ՏՐԷ 4382 — Հ. Տ. 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1889 — Ն. Տ. 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1889 — ՀԻՋՐ. 13 ՌԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1307 — ՇԱԲԱԹ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԳԻՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐ ՅՈՒՂԱՐԿՈՒԻՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خاننده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ	Համար	Տարեկան	160
»	»	Վեցամսեայ	80
»	»	Եռամսեայ	40
Գաւառաց	»	Տարեկան	200
»	»	Վեցամսեայ	100
Օտար երկիրներէ տարեկան			56
»	»	Վեցամսեայ	28

Գաւառ ղրկուած լրագրոց համար դրամը Տնօրէնութեան վրայ է
խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1889

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ազգային գործոց ծանուցեալ վիճակին մէջ փոփոխում չկայ։ Երեսփոխանական Ժողովը իւր պարբերական տկարութենէն կը նեղուի, որ է՝ մեծամասնութեան բացակայութիւն, եւ Ներքին Կանոնագրի հապէս ամուլ խնդրոյն չափէն աւելի ժամանակ կը զոհէ, ջլագական շարժմամբ եւեթ յիշելով մերթ ընդ մերթ հանրօգուտ խնդիրները։ Վարչութեան կլկին ժողովները կանոնաւորապէս կը գումարուին, բայց տնօրինելի խնդիրք այնպիսի բնութիւն մ'ունին եւ այնպիսի դժուարութեամբք պաշարեալ են, որ զգալի յառաջդիմութիւն մը չերեւիր լուծման ճամբուն մէջ։ Պաշտօնական զգուշութեան հարկն այնչափ աւելցած է վերջին ժամանակներս որ ազգային լրագիրք չեն կրնար տեղեկութիւններ տալ դեռ եւս վերջնական լուծում չստացած խնդրոց վրայ։ Վարչական երկրորդ կարգի մարմնոյ մէջ Ուսումնական Խորհուրդն անշուշտ լի է բարի տրամադրութեամբք, իւր Նախորդաց նման. բայց, դարձեալ իւր Նախորդաց նման, ցաւ ի սիրտ կը տեսնէ որ Թաղային իշխանութիւնք կեդրոնական ուղղութենէն չեն առաջնորդուիր, անձնիւր Թաղ իւր դպրոցն իւր հասկցած կերպիւ կը տնօրինէ, այն հետեւանքով որ Թաղային վարժարանաց մէջ բարւոքում չունինք նշանակելու։ Մասնաւոր վարժարանք մայրաքաղաքիս ամեն կողմը կը մրցին Թաղային վարժարանաց դէմ, եւ կը քաշեն թոշակ վճարելու կարող աղայքն, որով Թաղային վարժարանք իրենց հասութից մէկ ճիւղէն զրկուելով, աւելի կը տկարանան։ Գում Գաբուի կողմը մանաւանդ կան երկու մասնաւոր վարժարաններ որք տեղւոյն ազգային վարժարաններէն աւելի կարեւորութիւն կը ստանան հետզհետէ։ Այս վիճակ պատիւ չի բերեր Թաղային իշխանութեանց։ Խօսք չենք ըներ կեդրոնական իշխանութեան, քանի որ ցաւալի փորձառութիւն մը կը ցուցնէ թէ իւր սոսկ բարոյական իշխանութիւն հանրային կրթութեան ընթացքին վրայ զգալի տպաւորութիւն մ'ընելու չափ զօրաւոր չէ։

Գաւառային խնդիրք են եւ կը մնան առաջնակարգ առարկայ վարչական հոգածութեանց, եւ անդուլ եւ անվհատ աշխատութեամբ եւեթ յուսալի է որ կանոնաւոր ընթացքի մը մէջ մտնեն։ Գաւառաց կարեւորագոյն մասին անհուսալի վիճակէն յառաջ եկած չարիքներ այնչափ մեծ եւ ակներեւ են որ օգտակար չենք համարիր նորէն եւ նորէն ծանրանալ այս կէտի վրայ։ Կարին լաւ ընտրութիւն մ'ըրաւ Պատրիարքական Փոխանորդ Իւթիւճեան Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետն իրեն առաջնորդ ընտրելով, եւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն եւ Վարչութիւնը գոհութեամբ վաւերացուցին։ Գեր. Իւթիւճեան բաւական գոհացուցիչ կերպիւ վարած Փոխանորդական պաշտօնին մէջ վարչական գործոց այնպիսի փորձառութիւն մը ստացաւ յորմէ օգուտ քաղելու առիթներ չպիտի պակսին իւր առաջնորդական նոր եւ փափուկ պաշտօնին մէջ։

Գեր. Իւթիւճեանի Կարնոյ առաջնորդութեան կոչուելովը թափուր կը մնայ Պատրիարքական Փոխանորդութեան կարեւոր պաշտօնն։ Այս պաշտօնին համար որչափ կարող եւ կորովի մարդ մը կոչուի՝ կ'արժէ. զի շատ մը գործոց մէջ Փոխանորդը Ս. Պատրիարք Հօր աջ բազուկն է, եւ ընդարձակագոյն ասպարէզի մը վրայ իւր ազդեցութիւն զգալի է։ Բայց նախ եւ առաջ սա խնդիր կայ թէ Փոխանորդ Հայրը վարդապե՞տ պէտք է լինի թէ քահանայ։ Խնդիրը շատ պարզ կ'երեւի առաջին տեսութեամբ, բայց այն չափ պարզ վիճակին մէջ չէ ըմբռնուած միշտ։ Քանի որ Փոխանորդ Հայրը Դատաստանական Խորհրդոյ Նախագահն է, որ առաւելապէս ամուսնական խնդիրներ կը քննէ եւ կը տնօրինէ, քանի որ Փոխանորդ Հայրն Ազգին հաշտարար դատաւորն է, որոյ գլխաւոր պաշտօնն է ամուսնական եւ ընտանեկան վէճերն ու դժտութիւններն հաշտարար եղանակաւ վերջացնել, ակներեւ է թէ Փոխանորդը քահանայ մը պէտք է լինի։ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ գեղեցիկ յատկանիշներէն մին է ամուսնացեալ քահանայութեան պատուաւոր տեղ մը տալն Եկեղեցւոյ մէջ. բայց գործնականի մէջ ճիգ մը կ'երեւի ամուսնացեալ քահանայութիւնը միշտ ստորին դիրքի մէջ պահելու։ Ակներեւ է թէ Փոխանորդ Հայրը քահանայ մը պէտք է լինի, բայց կարծուած է աւելի բարձրացնել այդ պաշտօն՝ վարդապետի յանձնելով։ Չենք ըսեր թէ վարդապետ Փոխանորդք իրենց պաշտօնը լաւ չեն կատարած, կամ թէ քահանայ Փոխանորդք անստգիւտ եղած են միշտ։ Բայց պաշտօնին բնութեամբ՝ փորձառու, պատուաւոր, պարկեշտ եւ ազդեցիկ քահանայ մը անշուշտ աւելի ձեռնհաս է, եւ երբ վարդապետ մ'կը հրաւիրուի այս պաշտօնը վարել, մասնաւոր դժուարութեան մը մէջ կ'իյնայ, որ իւր պարտաւորութեանց գոհացուցիչ կերպիւ կատարման ձեռնտու չէ ի հարկէ։

Եթէ կը փափաքինք քահանայից վիճակը բարձրացնել, չվախնանք բարձր պաշտօններ անոնց յանձնելէ։ Չսպասենք որ նախ քահանայից իմացական, նիւթական եւ բարոյական վիճակը բարձրանայ եւ յետոյ բարձր պաշտօններ տանք անոնց։ Որչափ մեծ է մրցանակն՝ այնչափ զօրեղ է ջանքն եւ աշխատութիւնն։ Յառաջդիմասէր քահանայ մը որ փոքր ասպարէզ մը եւեթ կը տեսնէ իւր առջեւ՝ ի հարկէ չի քաջալերուիր իւր մտաւոր եւ ընկերական դիրքը բարձրացնելու։ Ցոյց տանք անոնց բարձր դիրքեր իրենց քահանայական ասպարէզին մէջ իսկ, եւ անշուշտ պիտի գտնուին այնպիսիք որք ամեն կերպիւ հետամուտ պիտի լինին այն բարձր դիրք հասնելու, եւ այս հետամտութենէ քահանայական դասն իւր ամբողջութեամբ պիտի օգտի յետ ժամանակաց։ Օրինակի համար, յորչափ յայտարարենք թէ Պատրիարքական Փոխանորդութիւնը փակեալ է քահանայից առջեւ, դժուար է որ քահանայից մէջէն Փոխանորդութեան արժանաւոր մարդիկ հասնին։ Կաւկասիոյ մէջ քահանաներ փոխ-առաջնորդութեան պաշտօն կը վարեն, եւ եկեղեցիներու մէջ քարոզ կը խօսին, եւ այս թոյլտուութիւնք, որք բոլորովին համաձայն են մեր Եկեղեցւոյ նախկին ժողովրդական աւանդութեանց, Կաւկասիոյ հայ քահանայից վիճակին բարւոքման մեծապէս նպաստած են եւ պիտի նպաստեն, քանի որ գիտնական յուսալից երիտասարդներ, այնպիսի ընդարձակ ասպարէզ տեսնելով քահանայութեան մէջ, կը յօժարին քահանայ ձեռնադրուիլ։ Առանց վարանման կարելի է ըսել թէ Արեւմտեան Հայոց մէջ քահանայից տրուած համեմատաբար ստորին դիրքն հետեւանք է լատինամիտ գաղափարաց, որք ամուսնական վիճակը կը դատապարտեն ի մասին եկեղեցականութեան՝ իբրեւ անհաշտ սրբանուէր կոչումներու։ Եթէ ամուսնութիւնն անսուրբ բան մը լինէր, Եկեղեցւոյ Խորհուրդ չէր լինէր, եւ ամուսնացեալ քահանայութիւնը նոյնչափ սուրբ է որչափ ամուրի քահանայութիւնը, սա տարբերութեամբ որ այս վերջին վիճակ աւելի կը յարմարի շրջուն պաշտօններու, իբրեւ զերծ ամուսնական կապերէ եւ հոգերէ։

Այս գաղափարք, շնորհիւ այն առողջ ազատամտութեան զոր դաստիարակութիւնն իրեն հետ կը բերէ, դամ քան զդամ կը ծաւալին կ'ընդհանրանան Ազգիս մէջ, շատ մը նախապաշարումներ ցրելով, եւ նպաստամատոյց են քահանայական դասու վիճակին բարձրացման։ Պէտք չէ որ Ազգիս մէջ այնպիսի տպաւորութիւն մը յառաջ գայ թէ կուսակրօն բարձրաստիճան կղերը՝ դիտմամբ խոնարհ դիրքի մը մէջ պահելով ամուսնացեալ քահանայութիւնն՝ Լատինական հնարք մը ի գործ կը դնէ։ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հին պատուական աւանդութիւնք, Արեւելեան Հայոց օրինակն եւ ժամանակիս ազատամիտ հոսանքն հաւասարապէս նպաստաւոր են քահանայից պաշտօնավարութեան սահմաններն ընդարձակելու։ Մի կողմէ կրթենք քահանայներն, հոգ տանինք բոլ կարի արժանաւորագոյնից քահանայական ձեռնադրութիւն տալու, եւ միւս կողմէ յառաջդիմութեան դրդիռ մը տանք անոնց՝ Փոխանորդական, քարոզչական եւ գաւառական-վարչական պաշտօններ ցոյց տալով անոնց իբրեւ մրցանակք քահանայական խոհականութեան, ուսումնականութեան, փորձառութեան եւ գործունէութեան։

Համագումար Ժողովը վերջերս կարգ մը նիստեր ըրաւ, եւ Ազգին ու Եկեղեցւոյն համար բացառիկ կարեւորութիւն ունեցող ինչ ինչ խնդրոց վրայ խորհրդակցեցաւ։ Կը փափաքէինք այնպիսի Ժողովոյ մը մէջ ի նկատ առնուած տեսնել նաեւ քահանայից վիճակին բարւոքման ու բարձրացման ո՛չ նուազ կարեւոր խնդիրը։ Տարակոյս չունինք թէ մեր Եպիսկոպոսաց մէջ կան իմաստուն մարդիկ որք յօգուտ Հայ Եկեղեցւոյ հիմնական շահուց՝ քահանայից դասը զօրացեալ տեսնել կը փափաքին, թէեւ ընդհանրապէս կուսակրօն կղերն ասոր հակառակ կարծեաց է։ Քահանաներն իրենք պէտք է լինին իրենց բարձրացման առաջին եւ գլխաւոր գործիչն, եւ ի մէջ այլոց պէտք է զգուշանան այնպիսի գայթակղական ընթացքներէ որք կ'անպատուեն ո՛չ միայն անհատական քահանաներն այլ եւ իրենց ամբողջ դասակարգութիւնն։ Հայ Եկեղեցին նոր ոյժ մը պիտի առնու եւ Հայոց ընկերական վիճակն իսկ բարւոքում մը ցոյց պիտի տայ այն օրն ուր քահանայից մեծամասնութիւնն ուսեալ, բանիբուն մարդիկ լինին, որոց ձայնը լսելի լինի ո՛չ միայն ընտանեկան շրջանակի մէջ այլ եւ այն շրջանակէն դուրս՝ ազգային վարչական ասպարէզին վրայ, ուր կուսակրօն կղերին հետ գործելի մրցմամբ մ'ջանադիր լինին ազգօգուտ ծառայութիւններ մատուցանելու։ Այն օրն ո՛չ գաւառական հովիւներու, ո՛չ քարոզիչներու պակասութիւն պիտի քաշենք, եւ մեր Եկեղեցւոյ բազմադարեան հաստատութիւնն ազատութեամբ պիտի տեսնէ թէ ամուսնացեալ քահանայութիւն մ'որպիսի ծառայութիւններ կարող է մատուցանել Եկեղեցւոյ։ Այս բարւոքում մէկ օրուան մէջ կարելի չէ։ Բայց ամեն օր իւր աշխատութեան բաժինը պէտք է ունենայ։ Եւ Պատրիարքական Փոխանորդ Հայրն արժանաւոր քահանայից մէջէն ընտրելն առաջին քայլ մը պէտք է համարուի կարեւոր բարենորոգման մը իրագործման ճամբուն մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՄԱՆԿԱՊԱՇՏՊԱՆ ՕՐԷՆՍԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տղայքն իրենց ամենէն մատաղ հասակէն պաշտպանել մոլութեան եւ թշուառութեան դէմ՝ ընկերաբանից իտէալներէն մին է, որ այլ եւ այլ քաղաքակիրթ ազգաց օրէնսդրութեան մէջ ստէպ մուտ կը գտնէ։ Պելճիքայի դատական Նախարարն անցեալ շաբթուն մէջ Խորհրդարանին մատոյց օրինական ծրագիր մը, որոյ բուն էականութիւնը ժամանակիս ընկերաբանական օրէնսդրութեան կարեւորագոյն գործերէն մին պիտի լինի։ Ծրագրոյն նպատակն է եղեռնագործ դասուն ստուարանալուն առաջքն առնուլ։ Եղեռնագործ դասը կը ստուարանայ զի տարուէ տարի կ'աւելնան իրենց ծնողքէն լքուած եւ անբարոյականութեան մատնուած տղայք, որք կ'երթան լնուլ աշխատանոցներն ու բանտերն։

Երեք կարգի միջոցներ կ'առաջարկէ Նախարարն իւր ծրագրով, (Ա.) Այն ծնողք կամ խնամակալք որք իրենց ծնողական պարտաւորութիւններն անարժան կերպիւ կը կատարեն՝ զրկուին իրենց ծնողական իրաւունքներէն, եւ զաւակաց պաշտպանութեան եւ կրթութեան վրայ ո՛ եւ է իրաւունք չունենան այլ եւս։ (Բ.) Լքեալ եւ անպաշտպան տղայքն զգաստացնելու մասնաւոր յատուկ կրթութիւն։ (Գ.) Տղայոց դէմ գործուած հանցանքներուն դէմ պատժոց սաստկացումն։

Նախարար իւր ծրագրոյ յառաջաբանին մէջ կ'ըսէ թէ օրէնքը պէտք չէ թոյլ տայ որ հօրենական իշխանութիւնը գործիք լինի անբարոյականութեան եւ ոճրի։ Այժմու օրէնքներն արդէն կը տրամադրեն հօրենական իշխանութեան կորուստ ինչ ինչ պարագայից մէջ, օրինակի համար երբ իրենց զաւակաց վրայ անբարոյական արարք փորձեն, երբ զանոնք գլխէ հանել ուղեն՝ անբարոյականութեան առաջնորդելով, եւն։ Ըստ այժմեան օրինաց, տղայոց դէմ բռնութիւն ի գործ դնող ծնողք եւ խնամակալք սակայն իրենց իշխանութիւնը կը պահեն, եւ ի գործ կը դնեն բանտէ ազատելէն ետքը։ Նոյն դիրք մէջ է այն եղեռնագործ որ իւր զաւակը մասնակից ըրած է ոճրին որուն համար կը դատապարտուի։ Նմանապէս փախստական տուներ պահողներն, որք իրենց պատժոյն պայմանաժամին աւարտելէ ետք, իրենց զաւակաց վրայ ծնողական իրաւունքն ի գործ կը դնեն ըստ առաջնոյն։

Առաջարկեալ նոր օրէնքը ծնողական իշխանութեան կորուստ տրամադրող պարագաները կ'աւելցնէ։ Այն ծնողք որք իրենց զաւակաց միոյն վրայ անբարոյական արարք ի գործ դրած են՝ իրենց բոլոր զաւակաց վրայ ծնողական իշխանութիւնը կը կորսնցնեն։ Ընդհանուր դատախազն արտօնեալ է հարկաւոր խնամութիւնը պահանջելու դատարաններէն։ Անարժան ծնողաց իրաւունք կը փոխանցին Թաղային իշխանութեան, որ պարտի հոգալ տղայոց դաստիարակութիւնը։ Թաղային իշխանութիւնը կարող է հանրային կամ մասնաւոր հաստատութեան մը յանձնել տղայոց հոգատարութիւնն, եւ իրենց ծնողական իրաւունքէն զրկեալ ծնողք պարտաւոր են իրենց նիւթական միջոցներուն ներած չափով հոգալ իրենց զաւակաց պահպանութեան եւ կրթութեան ծախքերը։ Ծնողք իրենց զրկուելէն երեք տարիէն յառաջ չեն կրնար վերստանալ իրենց կորսուած իրաւունքները։ Տասն տարեկանէ վար տղայք դատի չեն կրնար ենթարկուիլ իրենց գործած ոճիրներուն համար, բայց երբ գիտութեամբ մարդասպանութիւն կամ հրձիգութիւն գործեն, կառավարութեան տրամադրութեան ներքեւ կը դրուին մինչեւ իրենց չափահասութիւնը։ 14 տարեկանէ վար տղայք դատի կ'ենթարկուին, բայց դատարանք պէտք է բնաւ կարի թեթեւ պատիժներ սահմանեն, թէեւ չարագործ պատանիք գիտութեամբ գործած լինին։ Ինչ ինչ կարգի տղայք որք վարչական իշխանութեան տրամադրութեան ներքեւ դրուած են՝ նոյն դրութեան մէջ կրնան մնալ մինչեւ չափահասութիւն, եւ կառավարութիւնն արտօնեալ է աշկերտ տալ զանոնք արհեստաւորաց կամ հողագործաց քով, յուսալով որ ընտանեկան կենցաղն ուղղէ եւ զգաստացնէ զանոնք։

Տղայոց բարոյականութեան դէմ գործեալ յանցանքներ եւ ոճիրներ յետ այսուհետեւ պիտի դատուին եղեռնադատ ատենից առջեւ, այն յուսով որ իրենց չարագործութեան հաչակ հանրութեան եւ աշխարհի առջեւ դատուելուն երկիւղը կասեցնէ չարամիտ ծնողաց յանցապարտ հակումներն։ Առանց բռնութեան կամ սպառնալեաց պատանւոյ կամ պատանուհւոյ մը վրայ գործուած անբարոյական արարք պատժելի էին մինչեւ 14 տարեկան։ Նոր օրէնքն այս պատժական տրամադրութիւնը կ'ընդարձակէ մինչեւ 16 տարեկան։ Եթէ անբարոյական արարքը ի գործ դնող անձն ենթակայ անչափահասին վրայ ո՛ եւ է կերպիւ իշխանութիւն ունեցող մէկն է՝ 10էն 15 տարւոյ բանտարկութեան կը դատապարտի, եթէ անչափահասն ամուսնութեամբ ազատագրուած չէ։ 14-16 տարեկան աղջկայ մը առեւանգողին պատիժը խստացուած է երկու աստիճանաւ։ Անչափահասներ գլխէ հանողներ մի եւ նոյն խստութեամբ պիտի պատժուին՝ իրենց համար անձնական նպատակաւ գործած լինին այս չարութիւն թէ այն տղայքն այլոց յանձնելու համար։ Վերջապէս, խիստ պատիժներ սահմանեալ են մանկական անբարոյականութեան համար միջնորդութիւն ընող չարագործներու։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Փեթերսպուրկէ դեկտ. 5 Թեմս հեռագիր մը Զարին աղէկ լինելը կը ծանուցանէ։ Ն. Վեհափառութիւն դեկտ. 4ին ներկայ գտնուած է Ռիւպինշթայնի Կորուր անուն նոր Թատերախաղին առաջին ներկայացման։

—Պեռլին, 5 դեկտ. —Վիլհելմ կայսր խնդակցական հեռագիր մը ուղղեց առ Էմին փաշա եւ առ Պ. Սթենլի, իրենց վտանգաւոր ուղեւորութեան բարեյաջող վերջաւորութեան առթիւ, եւ մաղթեց բարի դալուստ իրենց քաղաքակիրթ հայրենեաց վերադարձին առթիւ։

—Վիեննա, 5. —Փոլիթիշէ Քորեսփոնտենց Ձէթինիէէն նամակ մը կը հրատարակէ՝ ծանուցանող թէ Նիքոլա իշխան Տէչանի սերայ վանքին Ալպանիացոց դէմ ըստ բաւականին պաշտպանուած չլինելէն գանգատած լինելով, Բ. Դուռն ապահովիչ յայտարարութիւններ ըրած է, հաստատելով թէ Հին Սերպիոյ մէջ պէտք եղած միջոցք ձեռք առնուած

— 17 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ՈԺԻՐ ՄԸ

Այդ խօսքեր իր սիրտը սառեցուցած էին։

Ի՞նչ կը նշանակէր այս։

Այն գաղտնիքը զոր մի անգամ կասկածած էր իր կնոջ կենացը մէջ, արդեօք բժշկի՞ն վերաբերեալ բան մըն էր։

Ցանկարծ ներս մտաւ։

Ո՞վ տեղեկութիւն պիտի տար իրեն։

—Պարո՛ն, ըսաւ Ռընոտիէռի, գուրգ մը լծել տուի։ Վաղը ձեզ կը բերեն ձեր ձին եւ կառքը։

Ռընոտիէռ խոնարհութիւն ըրաւ ի նշան շնորհակալութեան։

Վիլլատոն կոմսուհին ողջունեց ու դուրս ելաւ։

Կոմսն ականջ դրաւ բժշկին ոտնաձայնին որ կը հեռանար, կը տկարանար, երկար նրբանցքին մէջ որ թէ՛ վերէն եւ թէ՛ վարէն երկու քի կը բաժնէր Պերժըրայի բնակարանները։

Կոմսուհւոյն ձեռքէն բռնեց.

—Տղան կը քնանա՞յ, հարցուց։

—Այո՛. աւելի հանդարտ է այժմ։ Այնպէս կ'երեւի թէ շատ չտառապիր։

—Եկո՛ւր, Ֆէրնանտ, քեզ խօսելիք ունիմ։

Տարաւ զնա փոքրիկ դահլիճ մը որ Ֆէրնանտի զարդասենեկի կը ծառայէր։ Այդ խուցը, բոլորովին խորհրդաւոր եւ անուշաբոյր, մանկամարդ եւ գեղանի կնոջ մը առանձին պերճութիւնը ցոյց կուտար։

—Քեզ խօսելիք ունիմ, կրկնեց կոմսը. նստէ՛։

Իր դէմքը, սովորաբար այնքան անոյշ եւ գեղեցիկ, դառն մտահոգութեան մը արտայայտութիւնը կը կրէր։ Չէր համարձակէր երես առ երես դիտել իր կինը։

—Ի՞նչ ունիս, հարցուց Ֆէրնանտ։

—Քիչ մը առաջ, երբ ձեր գտնուած խուցը կը վերադառնայի, դու եւ Ռընոտիէռ խօսքեր կը փոխանակէիք զորս չկրցայ լաւ մը հասկնալ. ի՞նչ կըսէիք իրարու։

—Չեմ գիտեր, ըսաւ, նեղսրտութեամբ։

—Ջանացէք յիշել, խնդրեմ։

—Ինձ այնպէս կուգայ թէ կ'ուզէր ապահովել զիս, բացատրելով որ եթէ Նօէլ գանգէն վիրաւորուելու տեղ...

—Ո՛չ, այդ չէ իմ հարցուցածս։

—Նաեւ կը յիշեցունէր ինձ այն եզական զուգադիպութիւնը որուն բերմամբ, համանման արկածի մը առթիւ, ասկից եօթը տարի առաջ դարձեալ Ռէժան գիշեր մը Պերժըրօ կոչուած էր։

—Այդ ալ չէ, ըսաւ կոմսն հետզհետէ դժգունելով։

—Ուրեմն հարցաքննէ՛ զիս, Իւրպէն։

—Թուեցաւ ինձ որ այս մարդը կ'ըսէր «Ա՜հ, անմոռանալի գիշերը, անմոռանալի ժամը»։

—Այո՛, Թէրեւս։ Այդ խօսքն ալ ըսածիս կը վերաբերի։

—Անտարակոյս, բայց այս մարդն այդ խօսքերը արտասանելու, այդ գիշերն յիշելու պահուն քու անունդ այնպէս մը արտասանեց իբր թէ եղբայրդ, ամուսինդ կամ սիրահարդ եղած ըլլար։

—Իւրպէ՛ն։

—«Ֆէրնա՛նտ, ըսաւ, անմոռանալի գիշերը» Ինչո՞ւ համար. շուտ պատասխանէ՛. Մի՛ մտածեր. եւ երեսս նայէ՛. չար մտածում մը, կասկած մը չունիմ ես. միայն կ'ուզեմ ճշմարտութիւնը գիտնալ։

—Կ'ապահովեմ զքեզ, Իւրպէն, թէ բժշկին իմ անունս չարտասանեց։ Ի՞նչ իրաւամբ կրնար Ֆէրնանտ կոչել զիս. միթէ կը հանդուրժէ՞ր այդպիսի մտերմութեան մը։

—Խեղճ Ֆէրնանտս, առաջին անգամն է որ ինձ սուտ կը խօսիս։

Երկիւղով լցուած էր Ֆէրնանտ։ Այո՛, յստակ կերպով կը տեսնէր թէ ամուսինը լսած էր զիրենք։ Եւ թէպէտ ցոյց չէր տար, կասկածներ արթնցած էին մտքին մէջ. ինք ի՞նչ պիտի կարենար ըսել զայնս փարատելու համար։ Ի զուր միտքը կը յոգնեցնէր բացատրութիւն մը գտնելու համար, եւ կ'զգար որ եթէ քիչ մըն ալ նեղէր ուղեղը, պիտի խենդենար։

—Ո՛հ, Իւրպէն ըսաւ, Իւրպէն, ի՞նչ ըսել կ'ուզես։

—Ոչինչ, սիրելիս, ոչինչ։ Միշտ կը սիրեմ զքեզ, բայց գաղտնիք մը կը գուշակեմ որ պէտք է պարզուի։

—Գաղտնի՛ք մը։ Միթէ կեանքս համարձակ չէ՞ եւ սրտիս մէջ չէ՞ս կարդար զայն։

—Այո՛, գուցէ, բայց այժմ...

—Ա՞յժմ...

—Այդ Ռէժան գիշերէն ի վեր որուն վրայ պահ մը առաջ կը խօսէիր Ռընոտիէռի հետ, կեանքդ նոյնը չէ։ Ո՛չ առջի անփութութիւնն ունիս ո՛չ ալ նոյն գորովը։ Կ'ըմբռնեմ թէ մեր սիրեցեալ Հանրիի եղերական մահը տխրութեամբ պատած ըլլայ մեր կեանքը, բայց այդ մահը՝ որքան ալ դառն՝ չէր կրնար փոփոխել քու իմ վրաս ունեցած սէրդ։ Եւ սակայն, այդ մահէն ի վեր, Ֆէրնանտ, Ռէժան այդ աղէտաւոր գիշերէն ի վեր, ինձ այնպէս կ'երեւայ որ այլ եւս չես սիրեր զիս։

Այս խօսք որքա՛ն կը տանջէր հեգ կնոջ սիրտը։

Իր ամուսինն ո՛չ երբեք այնքան բուռն կերպիւ սիրած էր քան այդ աղէտաւոր գիշերէն ի վեր։

Այդ թուականէն ի վեր կը սիրէր զնա այնքան աւելի բուռն եւ գորովալից կերպով որքան կ'զգար թէ մահացու վտանգի մը սպառնալեաց տակ կը գտնուի, թէ գիտցուած մը կրնար ամեն բան յայտնել Իւրպէնի եւ իր ձեռքէն խլել այդ մարդն որ իր կեանքն էր, իր ուրախութիւնն, իր երջանկութիւնը։ Եւ իրաւ ալ, մտաւոր աղէտ մը երկնչելուն համար, սկսած էր կրկնապէս սիրել Վիլլատոնը։

Եւ Վիլլատոն կ'ամբաստանէր զինքը թէ այլ եւս չէր սիրեր զինքը։

Ֆէրնանտ կ'արտասուէր։

—Բայց ես ի՞նչ ըրի, Իւրպէն, որ կ'ամբաստանես զիս։ Կ'երդնում թէ յանդիմանութեան արժանի արարք մը չեմ ունեցած։ Հա՞րկ է որ երդնում թէ զքեզ սիրելէ դադրած չեմ բնաւ։ Միթէ իմ սիրոյս անարգանք մը չէ՞ այդ կասկածդ։ Որքա՛ն վիշտ կը պատճառես ինձ։

Կոմսն յօնքերը կը պռստէր։ Ֆէրնանտ չէր պատասխաներ իր հարցմանց։ Եւ կասկածները կը վերածնէին, տարտամ, անորոշ կերպով. առանց իր կնոջ որ եւ է մէկ արարքին վրայ կեդրոնանալու, այլ աւելի անոր ընդհանուր վարման եղանակին վերաբերելով։

—Այսպէս, ըսաւ, կ'երդնո՞ւս թէ խաբուած եմ եւ թէ Ռընոտիէռ Ֆէրնանտ անուամբ չէ կոչած զքեզ քիչ մը առաջ. կ'երդնո՞ւս։

Ի՞նչ պատասխանէր։ Հարկ էր ստել։

—Կ'երդնում, ըսաւ։

Կոմսը չկրցաւ հառաչանք մը զսպել։ Կինը կ'երդնուր։ Եւ ինք որ ապահով էր լսած ըլլալուն վրայ։ Ուրեմն կը ստէր։

Այլ եւս չպնդեց, բայց սրտին մէջ կասկած մնաց, սոսկալի կասկած մը թէ կինը գաղտնիք մը ունէր զոր չէր ուզեր հաղորդել իրեն։

Ֆէրնանտ տեսնելով որ Իւրպէն լուռ կը մնար.

—Հաւատացի՞ր ինձ, Իւրպէն։ Այլ եւս չար մտածում մը չունիս, այնպէս չէ՞, այլ եւս չպիտի հարցաքննես զիս։

Բայց գլուխն յամառաբար կախած էր։

—Ֆէրնանտ, ըսաւ կոմսն, հաճէիր առանձին թողուլ զիս վայրկեան մը այն խուցին մէջ ուր պառկած է Նօէլ։

—Ի՞նչ ընելու համար։

—Վերջէն կ'իմանաս։

—Ի՞նչ պատճառ կայ զիս զաւակէս հեռացնելու։

—Քանի մը վայրկեանի համար է միայն։

—Այնպէս ըլլայ, քանի որ կը հրամայես, Իւրպէն։

Թողուց ամուսինը, դանդաղաքայլ դուրս ելաւ, հոգին խռովեալ, երկնչելով նոր աղէտէ մը եւ մտածելով թէ ի՞նչ գաղտնի պատճառաւ Իւրպէն կ'ուզէր առանձնանալ Նօէլի հետ։

Վիլլատոն մանկանը խուցը մտաւ։

Նօէլ արթնցած էր։ Քիչ մը տենդ ունէր, բայց հանդարտ էր։ Ժպտեցաւ հօրն որ զգուշութեամբ համբուրեց զնա։

—Նօէլ, ըսաւ, կ'ուզէի բան մը ըսել քեզ։

—Ինծի՞, հայրիկ։ Վար իյնալուս համար չպիտի յանդիմանես զիս, այնպէս չէ՞։ Յանցանքն իմս չէր. մայրիկիս քովը կը խաղայի։ Վերնադաւթակը սառած էր, ոտքս սահեցաւ եւ չկրցայ ինքզինքս բռնել. Մի՛ յանդիմաներ զիս, հայրիկ։ Այսուհետեւ ալ չեմ խաղար։

(Շարունակելի)

են ։ Վանահայր Հ․ Ռափայէլ, որ Նիւէք գացած էր, ի մօտոյ Տէչանի պիտի վերադառնայ ։ Նիքոլա իշխան շնորհակալութիւն յայտներ է Կայս․ կառավարութեան փութաջանութեան համար ։

—Նափոլի, 5․—Ֆրետերիկ Կայսրուհին, իւր դստերք և Դանիոյ Վալտեմառ Իշխան Նափոլի հասան ։

—Ռուս լրագիրք կանխաւ յայտարարած էին որ եթէ Աւստրիոյ ելմտական նախարարութիւնն հաւանի պուլկարական արժեթղթոց ընդունելութեան Վիեննայի Սակարանին մէջ՝ այս տնօրինութիւն Աւստրիոյ կողմէ անուղղակի ճանաչում մը պիտի լինի Ֆերտինանտ իշխանի կառավարութեան ։ Բայց հիմակ որ Աւստրիոյ ելմտական նախարարութիւնն հաւանեցաւ պուլկար արժեթղթոց ընդունելութեան՝ կը մնայ տեսնել թէ Ռուսիա ինչ միջոցաւ իւր տհաճութիւնը պիտի յայտնէ ։

—Զ․Ք․ Սթէնլի Ափրիկէ ղրկող անգլ․ մասնախումբը գործի սկսած էր 522,000 Ֆրանքով ։ Այս դրամէն 19,275 Ֆր․ աւելցած է, բայց դեռ Պ․ Սթէնլի իւր հաշիւը չէ մատուցած, և մասնախումբը կը կարծէ 250,000 Ֆր․ եւս պէտք պիտի լինի ։ Գալով Էմին փաշայի բերած փղոսկրին, անոր քանակութեան վրայ մասնախումբը տեղեկութիւն չունի տակաւին ։

—Լոնտոնի լորտ-քաղաքապետին աղջիկներէն երկուքը խուլ և համր են ։ Բայց Հոլլանտիոյ մէջ ձայնական դրութեամբ այնչափ լաւ դաստիարակուած են որ շրթանց շարժումները կարդալով կը հասկնան նոյն իսկ թատերական ներկայացում մը ։ Պայծառ դէմքերով ուշիմ աղջիկներ են, և զիրենք տեսնողը չի կարծեր բնաւ թէ մարդկային երկու կարեւորագոյն զգայարանքներէ զուրկ լինին ։

—Զեռնակորայի իշխանն հրամանագիր մը ստորագրեց, որով Տուլչինեոյէ գաղթած Մահմետականները կ'արտօնէ իրենց նախկին բնակավայրը վերադառնալ ։ Այս Մահմետականք գաղթած էին երբ Տուլչինեօ Զեռնակորայի տրուեցաւ ։ Անոնցմէ շատեր խեղճ մնացեր էին, և այս թշուառութեան համար իշխանին շնորհակալութիւն մատուցին յատուկ պատգամաւորութեան մը ձեռամբ ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎ

Խառն Ժողովն ի նիստ գումարեցաւ երէկ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ ընդ նախագահութեամբ Ամեն․ Ս․ Պատրիարք Հօր ։

Ժողովը նկատողութեան առաւ Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր․ Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրլեանի մէկ գրութիւնն, որով կ'առաջարկէր Սահմանադրութեան ոգւոյն համաձայն օրինաց ծրագիր մը պատրաստել Եգիպտոսի վիճակին համար ։ Ժողովն ընդունելով զայս առաջարկ, որոշեց Ն․ Գերապատուութեան յանձնել այդ ծրագրի պատրաստութիւնն և յետոյ ենթարկել զայն Կեդրոնական Վարչութեան վաւերացման ։

Ժողովն ընթեռնլով Պատրիարքական փոխանորդ Գեր․ Գէորգ Մ․ վարդապետ Իւթիւճեանի մէկ գիրն, որով յանձն կ'առնուր Կարնոյ առաջնորդութեան պաշտօնն, իւր գոհունակութիւնն յայտնեց ։

Ռումանիոյ այցելու հովիւ կարգեց Երուսաղեմայ միաբաններէն Արժ․ Տ․ Գէորգ վարդապետ Երէցեանը ։

Որոշեց գրել ի Շապին Գարահիսար որպէս զի փութով կատարեն վիճակին առաջնորդի ընտրութիւնը ։

Ժողովը նոյնպէս զբաղեցաւ Կիլիկիոյ թեմերու վերաբերեալ առաջնորդական խնդրոյ մը յարաբերական խնդիրներով ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Ամեն․ Ս․ Պատրիարք Հայրն հետեւեալ շրջաբերականն ուղղած է ամեն կողմ․

Հայ ազգն ի մէջ իւր Ազգային-կրօնական նշանաւոր հաստատութեանց երկու ամենամեծ եւ նշանաւորագոյն հաստատութիւններ ունի, Արարատեան Մայր Աթոռն Սուրբ Էջմիածնի՝ Հայութեան սիրտն ու ոգին եւ Սուրբ Երուսաղէմ՝ Քրիստոնէութեան այն նախալոյս վառարանն՝ ուր Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռն այնքան արժանաւորապէս կը ներկայացնէ զԱզգն առաջի Քրիստոնեայ աշխարհի ։

Ցայտ է թէ՝ այս երկու փառափանծ եւ յաւիտենական յիշատակաց արժանի հաստատութիւնք եւ սրբավայրք՝ որոց դարերէ հետէ անկորուստ պահպանութիւնը յաւէտ մեր Հայոց դիւցազնական ջանից և անձնուիրութեան կը պարտիմք, միշտ միեւնոյն զոհողութեանց եւ մեծամեծ ծախուց կը կարօտին, որոց մասնակցիլ ամեն Հայու՝ որ ի սփիւռ աշխարհի, առաջին եւ նուիրական պարտաւորութիւնն է, զոր բարեպաշտ ժողովուրդն ի նախնեաց անտի քաջ ուսած եւ զայն զուարթառատ սրտիւ հատուցանելու միշտ վարժ լինելով, ամեն առթիւ իւր լումայն յօժարակամ նուիրելն եւ այնու ի հոգին մխիթարութիւն մը զգալը իրեն սովորական եղած է ։

Մեր երջանկայիշատակ Նախնիք Ազգային այս բարեպաշտութեան ոգին վառ պահելու եւ նոյն Սրբավայրերու պահպանութիւնն ապահովելու քաջ գիտակցութեամբ զանազան միջոցներ սահմանած են, որոց մին է շրջաբերուն գանձանակաց ի Սուրբ Եկեղեցիս ի մէջ բարեպաշտ հաւատացելոց, որով թէ՛ հարուստն եւ մանաւանդ թէ՛ աղքատն դիւրութիւն կ'ունենան իրենց լումայն արկանելու ի գանձանակ Տեառն, և այսու՝ Արարատեան Մայր Աթոռոյ եւ տնօրինական Սրբազան Տեղեաց բարեզարդութեանն նպաստած ըլլալու հոգեկան մխիթարութիւնն ու սրտի գոհունութիւնն վայելելու ։

Ցաւալի է որ՝ մինչդեռ ժողովուրդն այնքան պատրաստակամ եւ ինքնայօժար է յայսմ, ինչ ինչ նկատումներով ոչ թէ միայն ըստ արժանւոյն փոյթ եւ խնամ չտարուիր սոյն գանձանակաց արդիւնաւորման, այլ եւ ուրեք ուրեք արգելք կը յարուցուի անոնց շրջաբերութեանն, որով ժողովրդային սատարիչ նպաստը պակսելով ի մասնակցութենէ մեծագումար ծախուց նոյն անգին սեպհականութեանց, ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին եւ Սրբոց Յակոբեանց Փոխանորդ մեր Սրբազան Եղբօր կողմանէ գանգատութիւնք կը լինին այս մասին ։ Վասն որոյ շարժեալ ի սրբազան պարտաւորութենէ Պատրիարքական պաշտօնին մերոյ իբրեւ ներկայացուցիչ Արարատեան Մայր Աթոռոյ եւ Նորա Փոխանորդ ամենայն Հայոց Հայրապետին և իբրեւ պաշտպան Ազգային անգին սեպհականութեանց ի Սրբազան վայրս փրկագործութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, այս անգամ ստիպողաբար կը յանձնարարեմք ամենայն հոգեւոր եւ ազգային պաշտօնէից, Գերապատիւ Առաջնորդաց, Տեղապահաց, Փոխանորդաց, Քարոզչաց եւ Պատուարժան կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց եւ Թաղական Խորհրդոց, ուր որ արդէն հաստատուած են գանձանակք յանուն Մայր Աթոռոյ Արարատեան եւ Սուրբ Երուսաղէմի, պարտաւորել զգանձապետս եւ հսկել՝ որ յամենայն կիւրակէ եւ տօնական աւուրս անխափան եւ անպատճառ շրջաբերեն յատկացեալ գանձանակներն ի յիշեցուցանել առաւելապէս զՄայր Աթոռն Արարատեան՝ զկեդրոն Ազգային Միութեան եւ զՍուրբ Երուսաղէմ քաղաք նուիրական և տեղի նշանաւոր Ազգային ամենէն անգին սեպհականութեանց ։ Իսկ ուր որ դեռ չեն հաստատուած ի խափանումն Ազգային բարեպաշտութեան, անմիջապէս գանձապետ հաստատելով միեւնոյն պարտաւորութիւնը դնել նոցա վրայ ։ Եւ իւրաքանչիւր գանձապետի անունը ի բաժին Սուրբ Եկեղեցւոյ ընթերցմամբ այսու Պատրիարքական շրջաբերականիս ծանուցանելէ յետոյ, միանգամայն հաղորդել Մայր Աթոռոյ ընդհանուր գանձապետ Կիւմիւշկերտան Մեծապատիւ Տիգրան Էֆէնտիի եւ Սուրբ Երուսաղէմի Պատրիարքական Փոխանորդ Գերապատիւ Տ․ Սիմէօն Սրբազան Արք Եպիսկոպոսի ։

Յուսալից՝ թէ մեր սոյն ստիպողական յանձնարարութիւնն փութանակի եւ սիրայօժար գործադրելու հոգ կը տանիք, կ'սպասեմք ստանալու Ձեր գոհացուցիչ պատասխանին ։

Ողջունելով զամենայն որդիս Հայաստանեայց Առաքելական եւ Կաթուղիկէ Սուրբ Եկեղեցւոյ եւ օրհնելով զաշխատաւորս եւ զընծայաբերս ։

Մնամք Աղօթարար

Պատրիարք Կ․ Պոլսոյ
ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

13 Նոյեմբեր 1889

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Վաղը, կիրակի, տեղի կ'ունենայ ի Բերա, Նոր Թատրոնին մէջ, Խասգիւղի Ս․ Ներսէսեան վարժարանին ի նպաստ կազմակերպեալ թատերական ներկայացումն, մեծաւ պատրաստութեամբ և ակնկալուած բոլոր փայլովը ։ Ներկայացուելիք խաղն է, ինչպէս արդէն ծանուցանեցաւ, ՍԷՐ ԱՌԱՆՑ ՀԱՄԱՐՄԱՆ ծանօթ և ընտիր թատերգութիւնը, հայերէն լեզուաւ, որուն գլխաւոր դերը պիտի կատարէ Պ․ Պ․ ԱԴԱՄԵԱՆ ։ Սոյն ներկայացման փայլը պիտի աւելցնէ Տիկին Սիրանոյշ որ լաւագոյն հեղինակութիւններէ քանի մը կտորներ պիտի երգէ առաջնորդութեամբ երաժշտապետ Չուհաճեան Տիգրան էֆէնտիի ։

* *

Այս գիշեր եւս Շահզատէ Պաշի Թատրոնին մէջ կը ներկայացուի ԿՆՈՋ ՄԸ ՏԱՍՆԱՄԵԱՑ ՆԵՆԳԸ թատերգութիւնն, օսմանեան թատերական խմբին կողմէ, ի նպաստ Գում-Գաբուի և միացեալ թաղից աղքատաց և հիւանդաց ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Վեհ․ Սուլթանն հանդիսաւոր կերպիւ Համիտիյէ մզկիթը գնաց երէկ, և անդ տեղի ունեցաւ Սէլամլըքի արարողութիւնը ։ Ն․ Վեհափառութիւն ուրբաթօրուայ աղօթքը կատարելէ վերջ զօրաց մեծ անցքը դիտեց և յետոյ մի և նոյն հանդիսիւ կայս․ պալատ վերադարձաւ ։

Սէլամլըքը դիտելու եկած էին բազմաթիւ օտարազգիներ, որոց մէջ գլխաւորաբար կը նշմարուէին չուէտական դեսպանը, դեսպանուհին ու առաջին թարգմանը, չուէտական Ֆրէժա մարտանաւուն հրամանատարն և գլխաւոր սպայք, Բէժիքի տնօրէն Պ․ Օպուանօ, Օսմ․ Պանքայի տնօրէն Պ․ Լուի Լը Թիւանդ, անգլիական դեսպանատան զինուորական կցորդն և Գերմանիոյ [illegible] դեսպանատան զինուորական կցորդը ։

Վեհ․ Սուլթանն իմանալով չուէտական դեսպանին, Ֆրէժայի հրամանատարին ու սպայից, Բէժիքի տնօրէնին և Օսմ․ Պանքայի երկրորդ տնօրէնին ներկայութիւնը, անմիջապէս Մէհմէտ Պէյը ղրկեց, որ յանուն Ն․ Վեհափառութեան մեծարեց զանոնք ։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ

Մայրաքաղաքիս հելլենական դեսպան Պ․ Մավրոքորտաթօ, երէկ, Սէլամլըքի արարողութեանն յետոյ, առաջին անգամ ըլլալով պատիւ ունեցաւ Վեհ․ Սուլթանին ներկայանալու ։

Պալատական չորս կառքեր Բերայի հելլենական դեսպանատունէն Եըլտըզի պալատը փոխադրեցին հելլենական դեսպանն ու իւր հետեւորդները ։ Դեսպանին կ'ընկերանար Արտաքին գործոց նախարարութեան արարողապետի օգնական Ղալիպ պէյ ։ Պ․ Մավրոքորտաթօ կայս․ պալատ երթալով Վեհ․ Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ և յանձնեց Գէորգիոս թագաւորին կողմէ իրեն տրուած յանձնարարագիրը ։ Դեսպանն յայս առթիւ Վեհ․ Սուլթանի մեծարանացն արժանանալէ յետոյ միեւնոյն կառքերով դեսպանատուն վերադարձաւ ։

ԿՐԷՏԷ

Կրէտէի կուսակալի փոխանորդ և արտասովոր հրամանատար Շագիր փաշա հետեւեալ հեռագիրն ուղղած է առ Բարձր․ Մեծ-Եպարքոսն ․

Ինչպէս որ ծանուցուած է, հիմա հանդիսաւոր կերպիւ կարդացուեցաւ կայս․ Ֆէրմանն և յետոյ թարգմանութիւնը ։ Կրօնականք, Վեհ․ Սուլթանին համար բարեմաղթութիւններ ըրին և յետոյ զինուորք ու ժողովուրդն երեք անգամ «Բատիշահըմ չօք եաշա» գոչեցին ։ Բերդերէն եւս թնդանօթներ արձակուեցան ի նշան ուրախութեան ։ Կայս․ Ֆէրմանին տպագրեալ օրինակները պիտի ղրկուին բոլոր գաւառակներն ու գիւղախմբերը ։

24 Նոյեմ․ 305 ՇԱՔԻՐ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

Գոհունակութեամբ կ'իմանամք թէ Պէլճիոյ Գան քաղաքին մէջ գումարեալ առողջապահական ցուցահանդէսի գլխաւոր մասնաժողովը, Սէֆֆէր լրագրոյ արտօնատէր Տոքթ․ Մանուէլ պէյ Իւթիւճեանի նուիրած է՝ նոյն ցուցահանդէսի մեծ մրցանակն, հանդերձ չքնաղ դրամով և վկայականով ։

ՍԸՐ ԷՏՄԸՆՏ ԼԻՉՄԻՐ

Այն ունկնդրութեան միջոցին զոր Վեհ․ Սուլթանը շնորհած էր Անգլիոյ խորհրդարանին անդամ Սըր Էտմընտ Լիչմիրի, յարգոյ երեսփոխանը ծրագիր մը մատուցեր է Ն․ Վեհափառութեան, Երուսաղէմի ջուր հայթայթելու նպատակաւ, ըստ որում տարւոյն այն եղանակին մէջ յորում ջրհորք կը ցամքին, քաղաքին բնակիչք շատ կը տառապին ջրոյ նուազութենէն ։ Վեհ․ Սուլթանն հաճեր է Իւր բարձր հաւանութիւնն յայտնել այս մարդասիրական գործին համար ։

Սոյն ունկնդրութեան միջոցին Սըր Է․ Լիչմիր Կալլէի իշխանին կողմէ գիր մը մատուցեր է որով Անգլիոյ գահաժառանգը շնորհակալութիւն կը մատուցանէ առ Վեհ․ Սուլթանն որ մեծ համակրութիւն ցոյց կուտայ Ս․ Ճօն ընկերութեան նկատմամբ և որ վերջերը ընդարձակ գետին մը նուիրած էր նմա յԵրուսաղէմ, Ակնաբուժական անգլիական Հիւանդանոցին համար ։ Սըր Էտմընտ այս առթիւ բացատրեց այն բարիքները զորս Ն․ Վեհափառութեան հպատակք ի Սուրիա և ի Պաղեստին, կը վայելեն այդ հիւանդանոցին շնորհիւ ։ (Սթամպուլ)

ՄՈՒՍԱ ՊԷՅ

Այժմ որ Պոլսոյ Եղեռնադատ ատեանն իւր վճիռը տուաւ ի մասին այն երեք ամբաստանութեանց (գողութիւն հրձիգութիւն և սպանութիւն) որք եղած էին Մուսա պէյի դէմ, կ'ըսուի թէ ուրիշ դատախազներու կողմէ երկրորդ դատ մըն ալ պիտի բացուի յիշեալ քիւրտ պէյին դէմ ։ (Լ․ Հէրալտ)

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Յունաց Պատրիարքարանը ծանուցած է իւր իրաւասութեան ներքեւ գտնուող եկեղեցական իշխանութեանց թէ Անձնական Վիճակի (état civil) կանոնագրին նոր տրամադրութեանց համաձայն՝ որք կայս․ կառավարութեան կողմէ հաղորդուած են Պատրիարքարանին, ծնունդք և մահք ըստ առաջնոյն մըքտարներու և այլ եկեղեցական պաշտօնէից կողմէ պիտի հաղորդուին ձեռնհաս պաշտօնատանց ․ իսկ ամուսնութիւնք, իրենց կնքուելուն յաջորդ ութ օրերուն մէջ քահանայից և կրօնական պետերու միջոցաւ պիտի հաղորդուին Անձնական Վիճակի վարչութեան ։ Ամուսնութիւններն հաստատող վկայագրոց մէջ պէտք է նշանակուին նորապսակներու անունը, մականունն և բնակութեան վայրը ։ Քահանայք պարտաւոր չեն այդ վկայականներն անձամբ տանիլ յանձնել յիշեալ վարչութեան, այլ կրնան ղրկել զայնս, եթէ հեռաւորութիւնը շատ է, եկեղեցական պաշտօնէի մը միջոցաւ, պէտք եղած արտօնութիւնը տալով անոր, բայց միանգամայն իրենք պատասխանատու մնալով սոյն տրամադրութեանց ճշգրիտ գործադրման ։ Այս վկայականներուն համար 5 ղրուշի տուրք մը պիտի առնուի ամուսնացեալներէն ․ այս տուրքէն պիտի յատկացուի քահանայից որք միանգամայն պարտաւոր պիտի ըլլան 10 ղրուշի դրօշմ մը փակցնել ամուսնացելոց ծախիւք ։

ՖՈԹԻԱՏԻՍ ՓԱՇԱ

Հռոմի օսմանեան նախորդ դեսպան Ֆոթիատիս փաշա, իւր երկու որդւոց հետ, Փարիզ գնացեր է, ուր պիտի մնայ մէկ քանի շաբաթ ։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ԻՇԽԱՆՔ

Այս վերնագրով Մէմօրիալ Տիփլօմաթիք կը հրատարակէ, բարիզեան թերթերէն առնլով, թէ Թունուզի պէյն իւր Իքթիլիսար չքանշանի առաջին աստիճանը նուիրեր է Լուսինեան Գուիտոն իշխանին՝ որ ի Բարիզ, և նոյն չքանշանի երկրորդ աստիճանը՝ նորա որդւոյն՝ Լէօն պէյի, պաշտօնակալ Արտաքին գործոց նախարարութեան, որ արձակուրդով Ֆրանսա կը գտնուի այժմ ։

Պ․ ՕՆՈՒ

Կ․ Պոլսոյ ռուսական դեսպանատան նախորդ խորհրդական և այժմ Աթէնքի դեսպան Պ․ Օնու, Օտեսայի ճամբով Պետրպուրկ ուղեւորեցաւ, ուստից մայրաքաղաքս պիտի վերադառնայ ասոր Աթէնք երթալու համար ։

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ՍՈՒՏԱՆ

Գահիրէէն կը գրեն թէ Սըր Է․ Պէյրինկ վաճառականաց պատգամաւորութիւն մը ընդունելով Ասուանի մէջ, յայտարարեր է անոնց թէ եգիպտական կառավարութիւնն որոշած է արտօնել առեւտրական յարաբերութեանց վերահաստատումն Սուտանի այլ և այլ մասերուն հետ, ի բաց առեալ զինուց և արմտեաց առեւտուրը ։ Անգլ․ գործակատարն յաւելեր է թէ այս տնօրինութիւն փորձ մըն է միայն, այնպէս որ եթէ մաքսանենգութեան դէպքեր պատահին, կառավարութիւնը պիտի հարկադրի հիմնովին արգիլելու առեւտրական ամեն յարաբերութիւն ։

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆ

Երէկ Իտարէի Մախսուսէի [illegible] չոգենաւով Մայրաքաղաքս հասաւ Եէմէնի եօթներորդ բանակի զինուորական բժիշկ հազարապետ Ջենոբ էֆէնտի Մուրատեան որ հինգ տարիէ ի վեր այն կողմերը կը պաշտօնավարէր ։

ՃԱՐՏԱՐ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

Թէրլիքճի Միքայէլ Ջիւրիւքճեան անուն անձը մեզ նամակ մը գրելով, կը յայտնէ թէ տասն տարիէ հետէ կը տառապէր ձախ ականջին մօտ գոյացեալ ուռէ մը, և թէպէտ քանի քանի բժիշկներ գործողութիւններ կատարեցին և դարմանեցին, բայց ինք օգուտ մը չտեսաւ ։ Վերջերս ուրիշ հիւանդութեան մը պատճառաւ դիմած լինելով առ Տքթ․ Ճէվահիրճեան, այս բժիշկ իրեն առաջարկած է հանել այդ ուռն, և ճարտար գործողութեամբ մը արմատախիլ ըրած է զայն, որով բազմամեայ տառապանքէն ազատած է, որուն համար հրապարակաւ խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ յիշեալ Տոքթորին ։ Այս շնորհակալեաց նամակ թուրքէրէ և ուրիշ մի քանի լրագրոց մէջ եւս հրատարակուած է ։

Սէլանիկի Թղթատարը կողոպտող աւազակներէ շատերն, որք ձերբակալուած էին, այժմ կը հարցաքննուին զինուորական ատենին առջեւ ։ Այս աւազակաց վրայէն 169 մէճիտ և 48 ոսկի գտնուած է ։

—Սէլանիկի լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ նահանգին այլեւայլ տեղերը մէկ քանի աւազակներ ձերբակալուած են, ոմանք մեռած և ոմանք վիրաւորեալ ։

—Սպարապետի Դիւան քարտուղարներէն Հասան էֆէնտի, որ ժամանակէ մ'ի վեր անյայտ եղած էր, գտնուած է ի Գերմանիա ։ Հասան էֆէնտի, որ գիշեր մը Բերա տեսնուելէ յետոյ, անյայտ եղած էր, նոյն գիշերն կը բարեկամանայ գերմանացի մէկ քանի նաւաստիներու հետ ։ Հասան էֆէնտի գերմանացւոց միջեւ ծագած վէճի մը առթիւ խաղաղարարութիւն ընելով երկու կողմը կը հաշտեցնէ, որով աւելի կ'ամրապնդի բարեկամութիւնն և երիտասարդը նաւաստիներու ընկերակցութեամբ Գերմանիա կ'ուղեւորի [illegible] շոգենաւով ։

—Երէկ ոստիկանութիւնը չորս բանտարկեալներ Նիկոմիդիոյ բանտը ղրկեց և չորս չարագործներ ալ հեռաւոր վայրեր աքսորեց ։

—Հինգշաբթի օրը յուլիսի կէս ամսաթոշակ վճարուեցաւ Մալիյէի նախարարութեան պաշտօնէից և քարտուղարաց ։

—Գերմանիոյ կայսրը [illegible] չքանշանը նուիրած է կայս․ պալատան մառանի պաշտօնեաներէն Թէվֆիգ պէյի ։

—Կայս․ հրամանաւ Գոսովայի Բրէշթինէ գաւառին շրջակայ Տրէնիցէ գիւղախումբն, որ երեսուն գիւղերէ կը բաղկանայ, երրորդ աստիճանի գաւառակի վերածուած է ։

—Սէլանիկի լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Սէրէզի մէջ գտնուող հինգ հարիւրի չափ գաղթականաց համար կայս․ հրամանաւ բնակարաններ պիտի շինուին արդէն գտնուած երկու հազար ոսկւոյ չափ գումարը ծախսելով ։

—Անցեալ կիրակի գիշեր Սէլանիկի նաւահանգստին մէջ ծագած փոթորկի պատճառաւ տասը ցուկանաւեր և քառասունի չափ նաւակներ ընկղմեր են ։

—Աթէնքէն կը գրեն թէ Կրէտէի գաղթականք իմանալով որ կայս․ կառավարութիւնը ներումն կը շնորհէ յանցաւորաց, կը պատրաստուին իրենց տեղերը վերադառնալ ։ Ասոնցմէ հազար հոգի անցեալ հինգշաբթի [illegible] շոգենաւով Հանիա գնացեր են, և հազար հոգի եւս կը պատրաստուին եղեր մեկնիլ երկու օր յետոյ ։

—Այս առաւօտ, Բերայի Ս․ Մառիա եկեղեցւոյն մէջ յատուկ պատարագ մատուցուեցաւ ի հանգիստ հոգւոյն Թանի հանգուցեալ Թղթակից Պ․ Տոմանժէի, ի ներկայութեան բազմաթիւ բարեկամաց ։

—Աւստրիական դեսպանատան կցորդ Քորինինի կոմսը մայրաքաղաքս հասաւ երէկ ։

—«Սօսիէթէ Ժէնէրալ»ի վարչական ժողովը մէկ քանի օրէ ի վեր կը խորհրդակցի յոյժ կարեւոր տնօրինութեան մը վրայ որ պիտի որոշուի յիշեալ դրամատան նկատմամբ ։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Նոր Թատրոնի «Դեսպանական Երեկոյթներն» յետ այսօրիկ պիտի յիշուին «Բարձր դասու երեկոյթներ» անուամբ, ինչպէս կը ծանուցանէ Թատրոնին տնօրէնութիւնը յատուկ ազդարարութեամբ ուղղեալ առ տեղական լրագիրս ։ Ըստ սոյն կարգադրութեան, այս գիշեր տեղի կ'ունենայ ներկայ եղանակին «Բարձր դասու» երկրորդ երեկոյթը ։

Ներկայացուելիք խաղն է,

ՆԻՆԻՇ (Niniche)

Սիրուն գօմէտի-օբէռէթ մը, 3 արարուածով, որուն պիտի յաջորդէ մէկ արարուածով վօտէվիլ մը ․

LA CONSIGNE EST DE RONFLER

ԱԶԴ

Արեւելեան Երկաթուղեաց Ընկերութեան

Հունգարական երկաթուղեաց վարչութենէն առնուած հեռագրի մը յենլով նախապէս եղած ծանուցման հակառակ՝ Արեւելեան Ճեպընթաց կառախումբն որ չորեքշաբթի օրը մեկնած էր Բարիզէն, այսօր, միջօրէէն յետոյ կը հասնի ի Կ․ Պոլիս, որովհետեւ ճամբաները ժամանակին մաքրուած էին աւստրօ-հունգարական գծին վրայ ։ Հետեւաբար Կ․ Պոլիս Վիէննա գծին վրայ ուղղակի յարաբերութիւնք կատարելապէս վերահաստատուած են ։

ՀԵՌԱԳԻՐ ԼՈՒՐՔ

ԱՐԵՒԵԼ․ ՀԵՌԱԳՐ․ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Փարիզ, 5 Դեկտ․

Եթէ Նախարարութիւնը չկամի պատասխանել լատինական դրամական միութիւնը լուծելու խնդրոյն վրայ իրեն առաջարկեալ հարցման, երեսփոխան Պ․ Պուռժուա հարցապնդում մը պիտի ուղղէ կառավարութեան՝ արտաքին աշխարհավարութեան վրայ ։

Փարիզ, 6 Դեկտ․

Արտաքին գործոց նախարար Պ․ Սփիւլլէր, իւր պաշտօնակցաց հետ խորհրդակցութենէ ետքն, որոշեց խնդրել Երեսփ․ Ժողովէն որպէս զի լատինական դրամական միութեան լուծման խնդրոյն և արտաքին աշխարհավարութեան վրայ ծանուցեալ երկու հարցապնդումներ առաջիկային վերապահուին անորոշ կերպիւ ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 25 Նոյեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս	Լոնտրայի վրայ	(Պանքայի)	109 5/8
3 »	»	» (վճ․կնկն)	109 1/4
3 »	Բարիզի	» (պանքայի)	22 95
»	»	» (վճ․կնկն)	23 2

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ դոց․ (Միաց․ Կ․ Սէրի		19 12
Պօրսայի դոցուելէն վերջը	»	19 12
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	19 12
Կէսօրին	»	19 12

[illegible] ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	46 36
Այս առաւօտ	46 35
Կէսօր	46 35

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A․ Սէրի	35 30
»	B․ »	22 15
»	C․ »	19 12

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ․	Լր․	4 28
Քրէտի Ժէնէրալ	Օսմ․	»	8 30
Պանք տը Գօնս․	»	»	7 20
Սօս․ Շանժ է Վալէօր	»	»	4 87
Թրամուէյ	»	»	482 1/2
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր․	74 25
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ		»	— —
Բաժնեթուղթ Լավրիօնի			126 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ․	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 30
Անգլիական ոսկի	»	110 30
Իմբէրիալ	»	90 20
Քրիմից	»	51 10
Ռուպլի թղթադրամ	»	8 54
» արծաթ	»	77 25
Մէճ․ արծաթ․ (տուրք)	»	108 12
Վեցնոց	»	103 10
Հինգնոց	»	103 10
Մեթալիք	»	100
Թառֆէյէ	»	7 10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 6 Դեկտեմբեր ժամ 4 վայր․ 10 երեկոյ

Ֆրանսական ռանթ 3 %	87 77 1/2
» » 4 1/2 %	105 45
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Գ․	17 92
Օսմանեան երկաթուղի	75 62 1/2
» Բէժիքի բաժնեթուղթք	517 50
Պանք Օթօման	553 75
Գրէտի Լիօնէ	690
Իտալական ռանթ 5 %	94 85
Հելլենական 5 %	476 25
Բրիօրիթէ Թիւրք	485
Եգիպտական միացեալ	466 25
Պանք տը Բարի	805
Օսմ․ մաքս․ արժէթուղթ	398 25
Սուէզի ջրանցք	2302 50
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 23

Լոնտոն, 6 Դեկտեմբեր ժամ 6 վայր․ — երեկոյ

Անգլ․ քօնսօլիտէ	97 7/16
Օսմ․ » Սէրի Գ․	17 5/8
» » » » դոց	— —
» » » Ա	36 1/4
» » » Բ․	22 3/4
» » » Գ․	17 9/16
Փոխառութիւն 1877	100 1/4
Պանք Օթօման	11 1/4
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ)	92 5/16
» առանձ․ (Բրիվիլէժիէ)	103 5/8
Տայրա Սանիէ	82 1/2
Տօմանիալ (փոխառ․ Ռօչիլտ)	102
Հելլենական 5 %	93 1/2
Մօնօբօլ »	78
Ռուսական 1873	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 23

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 6 Դեկտ․ ժ․ — վ․ — երեկոյ

Ֆրանսական ռանթ 3 %	87 78
Օսմանեան քօնսօլիտէ Գ․	17 92
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Եգիպտական միացեալ	= —

Վիեննա, 6 Դեկտ․ ժամ — վայր․ —

Օսմանեան երկաթուղի	38 80
» Բէժիքի բաժնեթուղթք	117 25
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 80

Պերլին, 6 Դեկտ․ ժամ — վայր․ —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
Ռուպլ թղթադրամ	218
Օսմանեան երկաթուղի	83 70

ՔՂԻԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻՆ

ԱՆՑԵԱԼՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՆ

Արծաթի դարէն յետոյ, յորում Քղիի ընդհանուր վանօրայք և կրօնական հաստատութիւնք նախանձելի դիրք մ'ունէին, զանազան արտաքին աւերիչ պատճառներով միաբանութիւնք և ուսումնական հաստատութիւնք հետզհետէ ջլատելով կը թուլնային, կրթավայրերու թիւն գամ քան զգամ կ'եղականանայր կամ երբեմն կ'ոչնչանայր և որովհետեւ ժամանակին խորտակիչ ձեռքերն կրօնատեղեաց և ուսումնավայրերու մէջ անգամ կը թափանցէին, առ այս ամէն ինչ յաջորդաբար կը նուազէր ու կը նուազէր և մի օր Արծաթի Դարն երկաթէ դարուց ճիրաններուն տակ ճզմուելով կ'անհետէր իւր ամէն պարունակութեամբ ։ Միջին աշխարհի այս փոխաբերական ընթացից ներքեւ, գաւառիս ամէն բովանդակութիւնքն ալ ժամանակին կը հետեւէին և Ոսկեդարու սկիզբներն հազիւ ծլած ու ծաղկած, իսկ Արծաթի Դարուն մէջ ուռճացած Խորձենոյ ուսումնական վիճակն յետ ամենեցուն կը հալէր և կ'ոչնչանար, բայց իւր հարուստ կազմակերպութեան բեկորներն դեռ շատ ու շատ կը մնային հրապարակի մէջ և իւր բարգաւաճ վիճակին ի յայտ եկած նշանաւոր անձնաւորութեանց երկասիրութիւնքն՝ ըլլայ բանաստեղծական, ըլլայ կրօնական հատուածներ, դեռ մեզ կը հասնէին և ասոնք ահա իւր անցեալ փառաց կենդանի յիշատակարաններն այլ յեղյեղուկ պատկերներն են ։ Մեր Նախնիք իրենց գրական ուժն աւելի կրօնականին զօրացուցած էին և այս պատճառաւ նոյն դարուն միաբանութեանց ուսումնական արգասիքն եղող ձեռագիր մատեաններէն Ս․ Գրոց հատուածներ, աղօթից տետրակներ և կրօնական ներբողներ միայն կ'երեւին ․ դուն ուրեք ոչ-կրօնական գրութիւններ գտնուած են, այլ ամենայն մասամբ կիրթ հմտութիւն մը կ'երեւան այն ժամանակի գեղագրութեանց, գունաւոր պատկերաց, նկարագրութեանց, միով բանիւ գրական ամէն տեսակէտի մէջ ։

Երբ վերոյիշեալ խորհրդածութիւնները կ'ընենք Քղիի անցեալ ուսումնավայրերու վրայ, նախ և առաջ պիտի նկատեմք որ ինչպէս ամենուրեք նոյնպէս և ի Քղի՝ կրօնականն առաջին և եզական քայլն առած էր, վանական բարձր և Աստուածաբանական գիտութիւններէն սկսեալ, մինչեւ երախայից այբենդիմի վարժութիւնն իսկ, կրօնական հատուածներու վերծանութեան մէջ կը կայանար ։ Քերականին անմիջական յաջորդը Դաւթի Երանեալն էր, յետոյ Նորին Սաղմոսն, Առաքեալք, և վերջապէս Նարեկացին ամենայնի գլուխ գործոց կը համարուէր, այն ժամանակ աշակերտն որ իւր ընթերցման զօր կմախային թութակախօսութենէն զատ ոչինչ չէր կարող հասկնալ, Նարեկի ընթերցումէն վերջ «կատարեալ և լրացեալ» կոչուելով՝ այնուհետեւ արժան էր և յարմար ի դասատուութիւն կամ ի քահանայութիւն։ Եթէ երբեք ինքնաբոյս հանճարներ ալ ծնէին, որ կարող լինէին ըմբռնել այս գրաբառ պատկերացմանց իմաստներն, այլ եւս նոքա աննմանելի յարգ պիտի ունենային լինելով երիցապետ կամ վանապետ։ Այս հին դրութեանց հետեւորդ օրինակութիւնքն նուազելով՝ հետզհետէ մեզ կը հասնէին իրենց վերջին ճգնաժամին մէջ և դեռ մեր դրասեղաններուն վրայ անգամ Դաւիթ կուգար իւր Երանեալին անհասկանալի աղերոքն խրտչեցնել մատաղահաս մանկանց դեռափթիթ գաղափարներն, հազիւ ուրեմն Տէր Ղեւոնդեանցին պարզ և ազուոր լեզուամատեանն խուսափել տուաւ ամէն հին և մոլար սրպաւորութիւններն և խակ մտախաբութիւններն։

Երբ գործը տխմար լինի արդիւնքն ալ պէտք է տխմար լինի. Նոյն ժամանակի խեղճ ու կրակ դասագրքերու նման, մանկավարժութիւնն եւս ծաղրելի դէրք մ՚ունէր, քահանային կամ ո՛և է շատ քիչ բան հասկցող աշխարհականի մը (որոնք կ՚ընտրուէին ուսուցիչ) կը յանձնուէին կարգ մը մանուկներ, որոց բացարձակ տէր լինելու և ըստ քմաց վարժելու հրամանն եւս ծնողք նմա կ՚ընձեռէին, այնուհետեւ ուսուցիչն ազատ էր երբեմն նոցա հեգարանի հատուածներ բերան ընել տալ, երբեմն իւր անձնական գործերով զբաղեցնել տալ կամ երբեմն ծեծել և հայհոյել և այսպէս ամբողջ ձմեռուան մէջ (որովհետեւ անկարելի էր ամառն դպրոց գնալ առտնին իրաց բազմութենէն) խեղճ աշակերտն, ողորմելի «դպրոց» անուանեալ յարկերուն տակ կը ճգնէր, առանց կէտ մը ըմբռնելու։ Գիտէ՞ք արդեօք թէ որպիսի՛ իմն պատուելի և յարգելի էր դասատու մը, որ կը կարողանայր իւր սանին գէթ անունը գրել տալ, իսկ եթէ եկեղեցւոյ մէջ չարականութեան ալ մի քիչ հմուտ լինէր, այնհետէ «ոսկանանէր» միայն կը պակսէին, նուէրներու և հիւրնկալութեանց թիւն կը շատնար և անմիտ ժողովուրդը կը կարծէր որ իւր նպատակին կը հասնի մի այսպիսի դասատուի ներկայութեամբ և որ սակայն ինքն անգամ չը գիտէր ընթերցման պարզ ու յստակ ոճն, թո՛ղ իմաստը։ Զարմանալի չէ՞ որ ժողովրդեան գեղջիկ դասուն բերնին մէջ անգամ կը տարուբերէին քերականութիւն, թըւաբանութիւն, ճարտասանութիւն կամ տրամաբանութիւն բառերն, առանց սոցա նշանակութիւնն ըմբռնելու։

Նոյն օրուան անմիտ ժողովուրդն երբ այսօր կը տեսնէ կանոնաւոր դասարաններու չարաչարեալ գրասեղանից քով նստած լուռ ու մունջ խոհուն մանուկները, նոյն ժամայն մինակ կ՚զգայ իւր անցեալ սխալն և զայն կը խոստովանի և երբ նկատէ ներկայիս աշակերտաց մատաղ մտքերուն մէջ անգամ վարժ և կիրթ մի ճաշակ քան անցեալն, յայնժամ ակնապիշ կը շուարի և անխելք գովասանքներու շարքերն անդադար կը յեղյեղու այժմեան դասաւութեան վրայ։ Ինչպէս ամէն գաւառներ նոյնպէս և ի Բզե այս էր ահա ուսուցչական կենաց անցեալ տիպարն զոր բոլորովին յեղաշրջեց ողջ և ուղղախոհ ներկայիս դասարանական գաղափարն։

Այսօր Բզեի գիւղօրէից մէջ երեք կարգ վարժարաններ կրնանք ենթադրել, նախ՝ փոքր և աղքատ գիւղօրէից մէջ գրեթէ հին դրութեան յար և նման կամ քիչ տարբեր դասախօսութիւն, յորս միայն պարզ ընթերցանութիւն մը կամ գիր եթէ կարենայ ուսանիլ աշակերտն, բաւական կը համարուի։

Երկրորդ՝ փոքր ինչ կանոնաւոր դպրոցներ, որք միջակ գիւղերու կրթավայրերն կը կազմեն, յորս ընթերցանութիւն, գրութիւն կամ մի քիչ հաշիւ կարելի է ուսանիլ և գէթ պարզ գաղափար մ՚առնել լեզուի և կրօնի վրայ շնորհիւ դասախօսի մը, որ անչափ տկար չէ։ Ի բաց առեալ սոյն երկու կարգերը, եթէ շօշափելի յառաջդիմութիւն մը կրնանք սպասել, այն եւս Պատ. Միաց. Ընկերութեանց նախակրթարաններն են, յորս կ՚ուսանին լեզու, կրօն, թուական և գիտական համառօտ պատկերացումներ կամ մի քիչ օտար լեզուներ և ստուգիւ շնորհակալեաց արժանի են այն զոհողութիւնքն ու ջանքերն, որոց շնորհիւ այսօր Բզեցի ուսումնաւարտն հեռաւոր գիւղական դպրոցներու մէջ ուսուցչութեան կը կոչուի ի մեծ պարծանս նոյն բարերարաց։

Յուսով ենք որ աշխարհի լուսաւորութենէն օգտելով, Բզեցի ժողովուրդն եւս իր դպրոցներուն ոյժ տալով պիտի յաջողի թօթափել տգիտութեան ժանտ խաւարն որով ցարդ պատուած էր և զոր այսօր ուսման և գիտութեան շնորհիւ քիչ քիչ կը ճըգնի փարատել։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ԽՈՒՐԻԿԵԱՆ

ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԸ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

Գեղանի և սիրուն աղջիկ մ՚էր Մաթիլտ որ բաղդին մէկ սխալմամբը պաշտօնատարներու ընտանիքի մը մէջ ծնած էր։ Չունէր օժիտ, չունէր յոյս, միջոց ճանչցուելու, սիրուելու, ամուսնանալու հարուստ և նշանաւոր մարդու մը հետ։ Ակամայ ամուսնացաւ Հասարակաց կրթութեան պաշտօնատան մի փոքր գրագրի հետ։ Չի կարենալով լաւ հագուիլ սրդուիլ, պարզազգեաց եղաւ, այլ թշուառ՝ մարդկային ընկերութենէ լքեալի մը պէս, վասն զի կանայք չունին ո՛չ ցեղ, ո՛չ սերունդ, իրենց գեղեցկութիւնը և իրենց հրապոյրը միայն կը ծառայեն իբրեւ ծնունդ և իբրեւ գերդաստան։ Իրենց բնածին նրբութիւնը, իրենց փայլչութեան բնազդումը, իրենց նրբամտութիւնը, անոնց միակ դասակարգութիւնն է որով ստորին դասին աղջիկներն կը հաւասարին ամենէն երեւելի տիկիններուն։

Մաթիլտ կը տառապէր անդադար, ինքզինքը ծնած կ՚զգար ամեն տեսակ փափկութեանց և չքեղութեանց համար, կը տառապէր իւր խեղճ բնակարանին համար, մերկ պատերուն համար, հին նստարաններուն համար, անշուք պաստառներուն համար։ Բոլոր այս պակասները զորս իւր աստիճանին ուրիշ կին մը չպիտի տեսնէր իսկ, զայն կը տանջէին և կը զայրացնէին։ Կը խորհէր այն անձայն նախասենեակներու, արեւելեան գործերով զարդարեալ, պղնձեայ բարձր աշտանակներով լուսաւորուած, ուր կարճ տաբատով երկու խոշոր սպասաւորներ կը մրափեն լայն թիկնաթոռներուն մէջ ընկղմած, ջերմաչափին ծանր ջերմութենէն թմրած։ Կը խորհէր հին մետաքսեղէններով զարդարեալ այն մեծ դահլիճներու, անգին առարկայներ կրող կարասեաց և այն սիրուն և հոտաւէտ փոքրիկ «սալօններու» երեկոյեան խօսակցութեանց յատկացեալ՝ մտերիմ բարեկամներու ծանօթ և հռչակաւոր անձանց հետ որոց ուշադրութիւնը գրաւել կը փափաքին կանայք։

Երբ ճաշի համար կլոր սեղանին առջեւ կը նստէր, երեքօրեայ սփռոցով մը ծածկուած, իւր ամուսնոյն դէմը որ թանամանը կը բանար և հիացեալ կերպարանքով մը կը գոչէր։

«Ո՜հ, ի՜նչ պատուական միս. ասկէ աւելի աղէկ կերակուր չկայ ինծի համար.» Մաթիլտ կը խորհէր այն համեղ կերակուրներու, այն փայլուն արծաթեղէն սպասներու, այն պատի պաստառներու որք կը ծածկեն որմերը ներկայացնելով նախնի մարդոց և նորօրինակ թռչնոց նկարներ դիւթիչ անտառի մը մէջ, կը խորհէր այն համադամ կերակրոց սքանչելի սպասներու մէջ դրուած, այն փաղաքշական խօսքերուն որ իրարու ականջէն կը փսփսան և սփինքսի մը ժպիտով կը լսուին, ճաշակելով միանգամայն կարմրախայտ ձկան վարդագոյն միսը կամ հաւու պարարտ ձագերու թեւեր։

Մաթիլտ չ՚ունէր արդուզարդ, գոհարեղէն, ոչինչ. իւր միակ սիրած բաներն էին ասոնք ու ասոնց համար ստեղծուած կ՚զգար ինքզինքը. մեծապէս կը փափաքէր այլոց հաճոյ, նախանձելի, հրապուրիչ երեւնալ։ Հարուստ բարեկամուհի մ՚ունէր, դպրոցական վաղեմի ընկերուհի մը, որուն այլեւս չէր ուզեր այցելել, վասն զի շատ կը նեղուէր երբ իր տունը դառնար և ամբողջ օրեր կ՚ուլար վշտէն, ցաւէն, յուսահատութենէն և տագնապէն։

Արդ, երեկոյ մը, իւր ամուսինը տուն եկաւ յաղթական դէմքով մը եւ ձեռքին մէջ լայն պահարան մը բռնած։

—Ա՛ռ, ըսաւ, ահա քեզի համար է այս։

Մաթիլտ ուժգնապէս պատռեց պատեանն եւ տպեալ թուղթ մը հանեց որ սա բառերը կը կրէր։

«Հասարակաց կրթութեան նախարարը
«եւ Տիկին Գէորգ Ռամբոնօ կը խնդրեն
«Տէր եւ Տիկին Լուազէլէ, գալ եւ պատուել, նախարարութեան պալատին մէջ
«այն երեկոյթը որ տեղի պիտի ունենայ
«երկուշաբթի օր 18 յունվար»։

Փոխանակ ցնծալու, ինչպէս որ կը յուսար ամուսինը, Մաթիլտ զայրոյթով սեղանին վրայ նետեց հրաւէրը մռմռալով։

—Ի՞նչ ընեմ ասիկայ։

—Սիրելի՛ս, կարծեցի թէ գոհ պիտի մնաս, երբե՛ք դուրս չես ելլար, ուստի ասիկայ առիթ մ՚է քեզի համար, սիրո՛ւնս. մեծ դժուարութեամբ կրցի ձեռք ձգել այս հրաւիրատոմսը, ամեն մարդ կ՚ուզէ ձեռք բերել եւ պաշտօնէից շատ չտրուիր. հոն ամբողջ պաշտօնական մարմինը ներկայ պիտի տեսնես։

Մաթիլտ զայրացեալ աչօք իւր ամուսինը կը դիտէր եւ անհամբեր գոչեց։

—Ի՞նչ կ՚ուզես որ հագնիմ այդ երեկոյթին համար։

Երիկը այս բանին չէր մտածած ու թոթովեց։

—Այն զգեստը որով թատրոն կ՚երթաս, շատ պատշաճ կ՚երեւայ ինծ։

Ցանկարծ լռեց, ապշած, այլայլած տեսնելով որ Մաթիլտ կ՚արտասուէր. երկու խոշոր արցունք կ՚իջնէին ծանր ծանր աչքերուն անկիւններէն դէպ ի բերնին անկիւնները։

—Ի՞նչ ունիս, ի՞նչ ունիս, կակազեց։

Մաթիլտ սաստիկ ճգամբ զսպեց իւր ցաւը և հանդարտ ձայնով պատասխանեց սրբելով իւր խոնաւ այտերը։

—Ոչինչ. միայն թէ հագուստ չունիմ և հետեւապէս չեմ կրնար երթալ այդ երեկոյթին. տո՛ւր հրաւէրդ պաշտօնակիցներուդ միոյն որուն կինը ինէ լաւ հագուած ըլլայ։

—Տեսնենք Մաթիլտ, յարեց ամուսինը յոյժ վշտացած, ո՞րչափ կրնայ արժել վայելուչ հագուստ մը որ կարենայ ուրիշ առիթներու մէջ ալ ծառայել քեզ, բայց շատ պարզ բան մը։

Մաթիլտ սկսաւ մտածել հաշիւներ ընելով մտքովը և խորհելով մի և նոյն ատեն այնպիսի գումար մը խնդրել որ խնայասէր ամուսնոյն կողմանէ անմիջական մերժման մը չհանդիպի. վերջապէս վարանելով խօսք առաւ։

—Ճիշդ չեմ գիտեր. բայց կարծեմ որ չորս հարիւր Ֆրանքով կարելի է։

Ամուսնոյն գոյնը քիչ մը նետած էր, վասն զի ճիշդ այդ գումարը կը վերապահէր հրացան մը գնելու համար և յառաջիկայ ամառ որսորդութեան զբօսանքներ կատարել Նանթէրի դաշտավայրին մէջ մի քանի բարեկամներու ընկերակցութեամբ որք կիրակի օրերը արտոյտ որսալու կ՚երթային. այսու հանդերձ կրկնեց։

—Շատ աղէկ, կ՚ուտամ քեզ չորս հարիւր Ֆրանք. բայց նայէ՛ որ գեղեցիկ զգեստ մը ըլլայ։

Հանդէսին օրը կը մօտենար և Տիկին Լուազէլ տխուր, խռովեալ, մտահոգ կ՚երեւար. իւր արդուզարդը պատրաստ էր սակայն։ Ամուսինը երեկոյ մը ըսաւ։

—Ի՞նչ ունիս Մաթիլտ, երեք օրէ ի վեր բոլորովին տարօրինակ կը թուիս։

—Շատ կը ցաւիմ գոհարեղէն մը չ՚ունենալուս և ոչ իսկ քար մը, ոչինչ վրաս կախելու. խիստ ողորմելի կերպարանք մը պիտի ունենամ. աւելի աղէկ կ՚ըլլար բնաւ չ՚երթալ այդ երեկոյթին։

—Բնական ծաղիկներ կը դնես. շատ չէ՞ բան մ՚է այս եղանակիս, տասը Ֆրանքով երկու կամ երեք փառաւոր վարդեր կրնաս գնել։

Մաթիլտ բնաւ համոզուած չէր։

—Ո՛չ, հարուստ կանանց մէջ աղքատ կերպարանք մը ունենալէ նուաստացուցիչ բան չկայ։

Բայց այրը գոչեց։

—Ի՜նչ անմիտ ես. գնա՛ Տիկին Ֆորէսթիէ բարեկամուհւոյդ գտիր և խնդրէ որ իւր գոհարներէն մէկ քանին քեզ փոխ տայ, կարծեմ ձեր իրարու ունեցած մտերմութիւնը կը ներէ զայս։

Այս խօսքերուն վրայ Մաթիլտ ուրախութեան ճիչ մ՚արձակեց։

—Իրաւ կ՚ըսես, բնաւ միտքս եկած չէր այս։

Հետեւեալ օրը չուտակ իւր բարեկամուհւոյն գնաց և պատմեց իւր անձկութիւնը։ Տիկին Ֆորէսթիէ գնաց դէպ ի իւր հայելազարդ դարանը, առաւ լայն արկղիկ մը, բերաւ, բացաւ և ըսաւ Լուազէլ տիկնոջ։

—Ընտրէ՛ ուզածդ սիրելիս։

Մաթիլտ նշմարեց նախ ապարանջաններ յետոյ մարգրտազարդ մանեակ մը, վենետիկեան խաչ մը ոսկիով և ազնիւ քարերով սքանչելապէս բանուած։ Կը փորձէր գոհարեղէնները հայելիին դիմացը անցած. կը տատամսէր և չէր կրնար որոշել թէ որը թողու որը առնէ ու անդադար կը հարցունէր։

—Ուրիշ բան մը չունի՞ս։

—Այո՛, փնտռէ՛, նայէ՛. չեմ գիտեր ո՛րը քեզի հաճոյ կ՚երեւայ։

Ցանկարծ գտաւ սեւ ենդուսէ տուփի մը մէջ ադամանդակապ չքնաղ քառամանեակ մը։ Սիրտը սկսաւ անզուսպ կերպով բաբախել և մատուըները դողալ երբ զայն ձեռքը առաւ. կախեց վզին շուրջը իւր պարեգօտուոյն վրայէն և հիացաւ ինք իր վրայ. յետոյ վարանեալ և տագնապալից հարցուց իւր բարեկամուհւոյն։

—Կրնա՞ս մի միայն ասիկայ փոխ տալ ինծի։

—Անշուշտ, ինչո՞ւ չէ։

Մաթիլտ իւր բարեկամուհւոյն վիզը պլլուեցաւ, բորբոքմամբ համբուրեց զայն և յետոյ փախաւ իւր գանձին հետ։ Հանդէսին օրը եկաւ հասաւ. Տիկին Լուազէլ մեծ յաջողութիւն ունեցաւ. նա ամենէն գեղանին էր, վայելուչ, շնորհալի, զուարթ և ուրախութենէն խենթեցած. բոլոր էրիկ մարդիկ զինքը կը դիտէին, իւր անունը կը հարցնէին, և կը ջանային անոր ներկայացուիլ, խորհրդարանին ամբողջ կցորդներն կ՚ուզէին իրեն հետ վալս մը դառնալ. նախարարին իսկ ուշադրութեան առարկայն եղաւ։

Կը պարէր խանդով, կրակով, հաճոյքէն արբեցած, բանի մը չմտածելով, իւր գեղեցկութեան յաղթանակին մէջ, իւր յաջողութեան փառքին մէջ տեսակ մը երանութեան ամպի մը մէջ կորսուած բոլոր այն պատիւներէն, այն հիացումներէն, այն արթնցած փափաքներէն, այն յաղթանակէն որ յոյժ կատարեալ և յոյժ քաղցր է կանանց սրտին համար։

Առաւօտեան ժամը չորսին մեկնեցաւ։ Ամուսինը կէս գիշերէն ի վեր կը քնանար առանձին սենեակի մը մէջ ուրիշ երեք պարոններու հետ որոց կիները շատ կը զբօսնուին։ Լուազէլ Մաթիլտին ուսերուն վրայ ձգեց այն կրկնոցը զոր հետերնին բերած էին մեկնման համար, հասարակ կենաց համեստ հագուստ մը որոյ անշքութիւնը չէր միաբանէր պարահանդէսի շքեղ [illegible] հետ։ Մաթիլտ զգաց զայս եւ ուզեց խոյս տալ չնշմարուելու համար միւս տիկիններէն որք հարուստ մուշտակներու մէջ կը փաթթուէին։

—Սպասէ՛, դուրսը պիտի մսիս, կեցիր կառք մը կանչեմ՛, կը գոչէր Լուազէլ։

Բայց Մաթիլտ ուշ չէր դներ եւ արագ արագ անդուխէն վար կ՚իջնէր։ Երբ փողոց ելան կառք չգտան և սկսան փնտռել ձայն տալով հեռուէն անցնող կառապաններուն։

Դէպ ի Սէն գետը կ՚իջնէին ճարահատեալ եւ ցրտէն դողդղալով, վերջապէս քարափին վրայ հանդիպեցան այն գիշերաշրջիկ [illegible]էն միայն որ ի Բարիզ գիշերները միայն դուրս կ՚ելլեն, զի կարծես ցերեկը կ՚ամչնան պարզելու իրենց խեղճութիւնը։ Տարաւ զիրենք մինչեւ իրենց տան դուռը, Մարթիր փողոց, եւ տրտմութեամբ ներս մտան։ Մաթիլտի համար ամեն բան վերջացած էր, իսկ ամուսինը կը մտածէր թէ երկրորդ օրը հարկ էր պաշտօնատունը գտնուիլ ժամը առաւօտեան տասնին։

Մաթիլտ ուսերուն վրայէն նետեց կրկնոցն, հայելիին առջեւ գնաց վերջին անգամ մը դիտելու համար ինքզինքն իւր փառաց մէջ, բայց յանկարծական ճիչ մը արձակեց. քառամանեակը պարանոցին վրայ չէր այլ եւս....։

Ամուսինն որ արդէն կէս մը հանուած էր, հարցուց։

—Ի՞նչ եղար։

Մաթիլտ խելագարած դէպ անոր դառնալով։

—Զա... չու... չունիմ տիկին Ֆորէսթիէի մանեակը։

—Ի՞նչ... ինչպէ՞ս... կարելի չէ։

Սկսան զգեստին ծալքերուն մէջ փնտռել, վերարկուին մէջ, գրպաններուն մէջ, ամենուրեք և չգտան։

—Ապահո՞վ ես որ վրադ էր պարահանդէսէն մեկնած ատենդ։

—Այո՛. պաշտօնատան գաւթին մէջ ձեռքովս շօշափեցի զայն։

—Բայց, եթէ փողոցը կորսնցուցած ըլլայիր, ինկնելը պիտի իմանայինք, կառքին մէջ մնացած ըլլալու է։

—Շատ հաւանական է. կառքին թիւը առի՞ր։

—Ո՛չ, դու չնայեցա՞ր։

—Ո՛չ...

Սարսափահար իրարու երեսը կը նայէին. վերջապէս Լուազէլ դարձեալ հագուեցաւ։

—Կ՚երթամ, ըսաւ, ոտքով քալած ամբողջ ճամբանիս դարձեալ քալել, թերեւս գտնամ։

Մաթիլտ հանդէսի զգեստներովն աթոռի մը վրայ մնաց ընկճեալ, ցնորեալ և պաղելու անզօր։ Ամուսինը ժամ եօթնին վերադարձաւ. բան մը չէր գտած։ Ոստիկանութեան պաշտօնատունը գնաց լրագրաց դիմեց, պարգեւ մը խոստանալով գտնողին, կառքերու ընկերութեանց, վերջապէս այն ամեն տեղ ուր յուսոյ կաւկած մը զինքը կը մղէր։

Մաթիլտ ամբողջ օրն սպասեց այլայլութեան նոյն վիճակին մէջ հանդէպ այս սոսկալի արկածին։

Լուազէլ երեկոյին եկաւ երեսները խորցած, դեղնած. ոչինչ գտած էր։

—Պէտք է ըսաւ, գրել բարեկամուհւոյդ թէ իւր մանեակին փականքը կոտրեցիր և զայն շինել կուտաս. այսպէս ժամանակ կը շահինք։

Լուազէլ ըսաւ և Մաթիլտ գրեց։ Շաբաթ մը անցաւ և բոլոր յոյսերնին կտրեցին։ Լուազէլ հինգ տարի աւելի ծերացած էր։

—Հարկ է մտածել այդ գոհարը տեղը դնել, ըսաւ վերջապէս։

Հետեւեալ օրն, առին այն տուփն որուն մէջ պահուած էր մանեակն և գացին այն ակնավաճառին որոյ հասցէն դրուած էր մէջը։ Ակնավաճառը տումարները բացաւ, փնտռեց և ըսաւ։

—Տիկին, ես չծախեցի այդ քառամանեակն. այս արկղիկը միայն վաճառեցի պարապ։

Այն ատեն ակնավաճառէ ակնավաճառ պտըտեցան կորսուածին նման մանեակ մը գտնելու համար, ջանալով յիշել անոր ձեւն և բանուածքը։ Բալէ Ռուայալի խանութի մը մէջ գտան ադամանդեայ մանեակ մը որ փնտռածներուն ճիշտ նման թուեցաւ իրենց։ Քառասուն հազար Ֆրանք կ՚արժէր. սակայն երեսուն և վեց հազար Ֆրանքի կը ձգէին։ Խնդրեցին ակնավաճառէն որ մինչեւ երեք օր ուրիշին չծախէ, և պայման կնքեցին որ երեսուն և չորս հազար կը գնէին զայն եթէ առաջինը գտնուէր փետրվար ամսէն առաջ։

Լուազէլ ունէր տասնութը հազար Ֆրանք զոր իւր հայրը թողած էր իրեն, մնացեալին համար փոխառութեան պիտի դիմէր։ Սկսաւ ուրեմն փոխ առնուլ. մէկէն հազար, միւսէն հինգ հարիւր Ֆրանք ուզելով, հինգ ոսկի ասդիէն, երեք ոսկի անդիէն, մուրհակներ ստորագրեց, կործանիչ պայմաններ յանձն առաւ, վաշխառուներու եւ ամեն տեսակ փոխատուներու հետ գործ ունեցաւ, ամբողջ կեանքը եւ իւր ստորագրութիւնը վտանգի մէջ դրաւ առանց իսկ գիտնալու եթէ պիտի կարենար պատւով ելնել մէջէն։ Զարհուրեալ ապագային աղէտներէն, սեւ թշուառութենէն որ իր վրայ պիտի յարձակէր, նիւթական ամեն զրկանքներու եւ բարոյական ամեն տանջանքներու ակնկալութենէն, գնաց նոր քառամանեակը գնելու, վաճառողին հաշուասեղանին վրայ համրելով երեսուն եւ վեց հազար Ֆրանքը։

Երբ տիկին Լուազէլ արդուզարդը տիկին Ֆորէսթիէին տարաւ, սա վիրաւորեալ կերպարանքով մը ըսաւ.

—Պարտէիր աւելի շուտ ետ բերել, վասն զի կրնայի պէտք ունենալ։

Չբացաւ արկղիկը, բան մը որմէ կը վախնար Մաթիլտ, վասն զի եթէ հասկնար փոխանակութիւնը, ի՞նչ պիտի մտածէր, ի՞նչ պիտի ըսէր, գող մը չ՚պիտի համարէր զինքը։

Տիկին Լուազէլ ճանչցաւ չքաւորներու սոսկալի կեանքը, այսու հանդերձ դիւցազնաբար համակերպեցաւ անոր. հարկ էր վճարել այդ ահռելի պարտքը և նա պիտի վճարէր։ Ճամբայ տուին աղախնոյն, փոխեցին իրենց բնակարանը, տանիքին տակը մանսարդ մը վարձեցին։ Ճանչցաւ նաեւ ընտանեկան կոշտ աշխատութիւնները, խոհանոցին զզուելի գործերը, լուաց սպասներն, մաշեցնելով իւր վարդագոյն եղունգները ճարպոտ ամաններուն վրայ և սաներուն յատակները շփելով, լուաց նաեւ աղտոտ ճերմակեղէնները, շապիկները և խոհակերոցին ջնջոցները զորս կը չորցնէր մէկ չուանի վրայ. ամեն առաւօտ փողոց կ՚իջնէր տան աղբերը և ջուրը վեր փոխադրեց կանգ առնելով ամեն մէկ յարկին վրայ շունչ առնելու համար. հասարակ կնոջ մը պէս հագուած անձամբ գնաց մրգավաճառին, համեմավաճառին մսավաճառին, կողովը թեւին տակ սակարկելով, նախատուելով և իւր ողորմելի դրամին մէկ ստակը պաշտպանելով։ Հարկ էր ամեն ամիս մուրհակներ վճարել, ուրիշներ նորոգել և ժամանակ ստանալ։

Ամուսինը գիշերները կ՚աշխատէր վաճառականի մը հաշիւները մաքուրի քաշելով և յաճախ մէկ էջը հինգ սանթիմի օրինակութիւններ կը կատարէր։

Այս կեանքը տասը տարի տեւեց. Տասը տարիէն վերջն ամեն բան կարգադրած էին հանդերձ վաշխի տոկոսով և շահերու բարդմամբ։

Այժմ Մաթիլտ ծերացած կ՚երեւար. աղքատիկ ընտանեաց ուժով, կոշտ և տակուն կինն եղած էր. գէշ սանտրուած, գէշ հագուած, և ձեռուըները կարմրած բարձրաձայն կը խօսէր և առատ ջրով տախտակամածները կը լուար։

Սակայն երբեմն, երբ իւր ամուսինը գործատեղին կ՚ըլլար, պատուհանին առջեւ կը նստէր և կը մտածէր այն երեկոյթն, այն պարահանդէսը յորում այնքան գեղանի երեւցած էր և այնքան փառաւորեալ։ Ի՞նչ պիտի պատահէր եթէ չկորսնցունէր այդ արդուզարդն. ո՞վ գիտէ, ո՞վ գիտէ, կեանքն որքան զարմանալի, փոփոխական է. փոքր բան մը բաւական է զքեզ մոլորելու կամ փրկելու։

Արդ, կիրակի օր մը, Մաթիլտ մինչդեռ պտոյտ մը ընելու գացած էր ի Շանզէլիզէ շաբթուան յոգնութիւններէ հանգչելու համար, յանկարծ նշմարեց կին մը որ տղայ մը կը պտըտցնէր։ Սա տիկին Ֆորէսթիէն էր, միշտ մանկամարդ, միշտ կայտառ, միշտ հրապուրիչ։

Տիկին Լուազէլ յուզուեցաւ. երթար խօսէ՞ր անոր հետ, այո՛, անշուշտ. հիմակ որ ամեն բան վճարած էր, ամէն բան պիտի յայտնէր անոր. ինչո՞ւ չէ, և մօտեցաւ անոր։

—Բարեւ Ժաննը։

Ժաննը չէր ճանչնար զինքն և զարմանալով այսպէս մտերմաբար կանչուելուն այդ հասարակ կնոջմէ, կէս բերնով ըսաւ։

—Բայց... տիկին... չգիտեմ... կը սխալիք։

—Ո՛չ, ես Մաթիլտ Լուազէլն եմ։

—Ո՜հ... խեղճ Մաթիլտս, որչա՜փ փոխուեր ես։

—Այո՛, շատ տաժանելի օրեր անցուցի քեզ չտեսնելէս ի վեր, շատ թշուառութիւններ քաշեցի և բոլորն ալ քու պատճառաւդ։

—Իմ՞ս պատճառաւ... ինչպէ՞ս։

—Կը յիշե՞ս այն ադամանդակուռ քառամանեակը զոր ինծ փոխ տուիր նախարարութեան հանդէսին երթալու համար։

—Այո՛, ի՞նչ է եղեր։

—Զայն կորսուսի։

—Ի՞նչպէս կորսուսիր քանի որ զայն ետ բերիր ինծի։

—Ճիշդ անոր նման ուրիշ մը բերի քեզ. ահա տասը տարի է որ կը վճարենք զայն. լաւ կը հասկնաս որ մեզ համար շատ դիւրին չէր, մենք որ բան մը չունինք... վերջապէս ամեն բան լմնցաւ և խիստ գոհ եմ։

Տիկին Ֆորէսթիէ կանգ առած էր։

—Ըսիր որ ադամանդեայ մանեակ մը գնեցիր իմինիս տեղը դնելու համար։

—Այո՛, չհասկցա՞ր հէ՞. շատ նման էին իրարու, ըսելով կը ժպտէր հպարտ և միամիտ ուրախութեամբ։

Տիկին Ֆորէսթիէ, խիստ զգածեալ իւր բարեկամուհւոյն երկու ձեռքերէն բռնելով,

—Ո՜հ, իմ խեղճ Մաթիլտս. իմ մանեակս կեղծ էր. շատ շատ հինգ հարիւր Ֆրանք կ՚արժէր։

Թարգմ. Ց. Մ. Փ.   ԿԻՒ ՏԸ ՄՕՊԱՍԱՆ

Գատը գիւղ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Պ. ՄԷՅՖՐ
Ժ. ՏԸԼՈՐՄ, ՅԱՋՈՐԴ
Օ ՎԻԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ
Պալաթիա, 3, Մահմուտիյէ փողոց
(Քարա-քէօյ)
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆԴԷՍ
Ահագին զեղչով
ՁՄԵՌՆԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐՈՒ

Ամէն տեսակ անձրեւանոցք, գաւազանք, բրդեայ գուլպայք, կօշիկք, պզտիկ աղջկանց համար գուլպայք, ֆլանէլէ ժիլէներ, Թրիգօ տաբատներ, մերինօսէ ժիլէներ, կտաւեայ շապիկք, ֆլանէլէ շապիկք, օծիք և թեւնոց, փողպատ, ամէն տեսակ ձեռնոց, մատամքոլ, անկողնի սաւաններու համար կտաւ, բամպակեղէնք, զուտ բրդէ ֆլանէլք, ձեռաց սրբիչք, անձեռոցք, Թաշկինակք, անկողնի ծածկոցք, անթափանցելի հագուստներ, ուղեւորութեան սնտուկներ, հոտաւէտ նիւթեր, խաղալիկներ, ալպոմներ և այլն և այլն։

ՈՐՈՇ ԳԻՆ — Ոսկին 108 էն։

Վաճառատան մէջ գտնուած բոլոր ապրանքներուն այս մեծ զեղչի մասին համոզուելու համար կը բաւէ պարզ այցելութիւն մը ի վաճառահանդէսն, ուր պիտի հասկցուի ապրանաց անստգիւտ յատկութիւնն և ընծայուած առաւելութիւնները։

Ժ. ՏԸԼՈՐՄ
869   Յաջորդ Պ. Մէյֆրի

Հրատարակուեցաւ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ՕՐԱՑՈՅՑ
1890
ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ Ս. ՓՐԿՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ
(Աստմեան)

Ներկայ տարւոյ ընդարձակ Օրացոյցը հոյակապոյն է, եւ կը բաղկանայ 356 [illegible]

Գին 3 Ղրուշ

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Տօմարական գիտելիք. Օրացոյց. Ժամանակագրութիւնք։

Օսմանեան կայսրութիւն — Աւագանի կայսերական պալատան.—Նախարարք Բ. Դրան.—Մեծ պաշտօնատարք մայրաքաղաքիս.—Հրամանատարք բանակաց —կուսակալք նահանգաց.— Օսմանեան դեսպանք և նուիրակք յօտար երկիրս — Դեսպանք և հիւպատոսք օտար տէրութեանց ի Կ. Պոլիս —Հայազգի աստիճանաւորք և պաշտօնատարք Օսմ. տէրութեան.—Հայրապետութիւն Հայոց, Առաջնորդութիւնք Ռուսաստանի վիճակաց, վանօրէք եւ վանահայրք Ռուսաստանի.— Կեդր. վարչ. Հայոց Թուրքիոյ —Ազգ. Ընդհ. Ժողով, Կրօն. և Քաղ. ժողովք, Տեսուչ խորհուրդք. պաշտօնեայք Պատրիարքարանի.—Պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղեմի —Առաջնորդութիւնք Թուրքիոյ — Կաթողիկոսութիւնք Կիլիկիոյ և Աղթամարայ. Հովուութիւնք յօտար երկիրս.—Վիճակագիր Թաղօրէից. Եկեղեցիք, քարոզիչք, քահանայք, Թաղ. խորհուրդք, վարժարանք, պաշտօնեայք և այլն.— Արուեստագիտական Ուսումնարան աղջկանց ի Պերայի.—Համագումար Թաղօրէից. Բարեգործական եւ կրթ. հաստատութիւնք եւ ընկերութիւնք.— Հռոմէական Հայ հասարակութիւն.—Բողոքական Հայ հասարակութիւն.—Բժիշկք.—Փաստաբանք.—Լրագիրք.— Ընկերութիւնք շոգեշարժ նաւարկութեան. Մախսուսէ, խտիվիէ, Մեսաժըրի Մարիթիմ, Ռուսական ընկերութիւն, Աւստրօ-Հունկար Լօյտ, Ֆլօրիօ և Ռիւպաթինօ, Ֆրէսինէ և Ընկ., Փաքէ և Ընկ. Բ. Մ. Կուրչի եւ Ընկ., Բան Հէլլէնիք — Ժամանակացոյց երթեւեկութեանց կառախմբոց ընդ մէջ Կ. Պոլսոյ և Ադրիանուպոլսոյ, ընդ մէջ Կ. Պոլսոյ և Վիէննայի, ընդ մէջ Կ. Պոլսոյ եւ Բարիզի.—Բաղդատութիւն դրամոց.— Կանոնագիր հեռագրութեանց եւրոպական և ասիական քաղաքաց Թուրքիոյ.—Սակ հեռագրի միջազգային թելերու.— Եւրոպական միջազգային թղթատարութիւնք և սակ թղթատարութեանց եւրոպական երկիրներու համար.—Ժամանակացոյց սուրհանդակաց Օսմ. միջազգային թղթատարութեանց.—Ժամանակացոյց ցամաքային թղթատարութեան Թուրքիոյ ասիական գաւառաց.— Սակագին տոմսակաց երթեւեկութեան կառախմբոց ընդ մէջ Կ. Պոլսոյ եւ արուարձանաց.—Հայազգի աստիճանաւորք և պաշտօնեայք Ռուսական և Պարսկական տէրութեանց. —Ծանուցմունք։
941

ՏՈՔԹ. Ն. ԷՍՄԷՐԵԱՆ, ակնաբոյժ, նախկին օգնական Բարիզի հանրահռչակ ակնաբոյժ Տր. Վէքէրի, ամէն օր կէս օրէն վերջ կը գտնուի Պոլիս, Պահչէ-գաբու, Ալէքեան դեղարանը, Մեծ-Մաքսատան դիմաց։ 916 2—6

ՏՈՔԹ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Գաւառաց մէջ շատ տարիներ քաղաքային բժշկութեան պաշտօնն յաջողապէս վարելէ յետոյ, այժմ Կ. Պոլիս հաստատուած է, և իւր բնակարանն (ի Վլանկա, Յունաց Ս. Թորոս եկեղեցւոյ կից,) հիւանդներ կ՚ընդունի ձրիապէս՝ չորեքշաբթի արտաքին հիւանդութեանց համար, և շաբաթ օր ներքին հիւանդութեանց համար, մինչև կէս օր։ Վկայեալ աղքատ հիւանդաց վրայ վիրաբուժական գործողութիւններն եւս ձրի կը կատարէ։ Շաբթուն միւս օրերը մինչեւ կէս օր հիւանդ կ՚ընդունի, մասնաւորապէս ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնք, մանկաբարձութիւն, և վիրաբուժական գործողութիւնք.—քարահանութիւն, խեղաբուժութիւն, լուսնոտութիւն, ևն. որոց վրայ յատուկ փորձառութիւն ունի։

768   4—20

ՍԳԱԴԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Ելտըզ, Կ. Պոլիս, 13 Դեկտ. 1888
Պարոնայք Սքօդ և Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գիրքովս կարող չեմ փորձել ընել, այլ հաստատոյն ուրիշներու փորձերուն և այն բժշկաց որոց պաշտօնի յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրուի ձկան իւղն, իր այդ վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով և մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հաշուած է, մասնաւորապէս այս յաջող պատրաստութեան մէջ։

ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանին

ԲԱՑՈՒՄՆ
ՄԱՅԵՐԻ ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ
Ի ՊՈԼԻՍ — ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ԳԼՈՒԽԸ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐ
ԱՐԱՆՑ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ և ՏՂԱՅՈՑ համար
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՄԵ՛ՆԷ՛Ն ՃՈԽ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒ՛ՆԸ
Արանց ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԻ վերաբերեալ ամեն բաներու համար
ԱՄԻՍԸ ՆԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԿՈՒԳԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՆՈՐԵԼՈՒԿՆԵՐԸ
Ի վաճառ հանուած բոլոր ապրանքները կը զանազանուին իրենց ԼԱՒ ՏԵՍԱԿՈՎ, ԸՆՏԻՐ ԿԱՐՈՒԱԾՔՈՎ և ՍՔԱՆՉԵԼԻ ԳԻՆՈՎ։
ՄԱՅԵՐ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ դրութիւնն եղած է, է և պիտի ըլլայ միշտ
ԱՂՈՒՈՐ, ԱՂԷԿ ԵՒ ԱԺԱՆ
Երթա՛նք ՄԱՅԵՐԻՆ
827

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԻՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած գործնական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար վերինք ներկայացնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասնին 17,000,000 Անգլիական Ոսկիս կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ. Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիոն խանի անկի նն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԸՐԱՍՔԷՐԻ

Թուզլու խաս հինտ կէօնի օն պէշ պին ատէտ, պէհէր քիլօսը եէտի ղուրուշա.

Թուզլու խաս Ավրուփա կէօնի օն իքի պին ատէտ, պէհէր քիլօսը եէտի պուչուգ ղուրուշա.

Իզմիր քէօսէլէսի օն պէշ պին ատէտ, պէհէր քիլօսը օն տէօրթ պուչուգ ղուրուշա.

Թուզլու գուրու Գայսէրի կէօնի, օն իքի պին պէշ եիւզ ատէտ. պէհէր քիլօսը սէքիզ ղուրուշա.

Պէյքօզ տապաղխանէսի իչուն միւնագասայա գօնուլան մէզքիւր էշյա Թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինը սանիի ռումինին եիրմի տօգուզունճը կիւնի Թէքրար միւնագասալէրի իճրա օլունաճաղընտան իխտարնա Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

23 Թըշրինը սանի 1889 922
Նօ. 16 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԸՐԱՍՔԷՐԻ

Մէքթէպի Թըպպիյէյի Շահանէ շակիրտանընըն Թէսթիհաթը իչիւն միւնագասա օլունաճագ եիւզ օն իքի գալէմ էշյայի Թըպպիյէնին մէճմուը եիւզտէ իքիսի Թէնզիլ օլունմագ իւզրէ օն եէտի պին իքի եիւզ օն ղուրուշա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի սանիի ռումինին եիրմի սէքիզինճի կիւնի գարարը վէրիլէճէկինտէն իխտարնա Թալիպ օլանլարըն լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

23 Թըշրինի սանի 1889 923
Նօ. 17 2—3

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթօր Այէրի ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն՝ որ անխառն բուսայնութիւն մ'է [illegible], է գանձահամ և [illegible] ամէն տեսակ Ֆիզիգական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճախճախուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնը և ապաքինիչ ստոյգ յատկութիւնը երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ստոյգ գիտութեամբն. Այս Ֆիզիգական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող Թունաւոր անհամար նիւթոց միջոցաւ, որք Թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդը, և յառաջ կը բերեն ամէն տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան Թունաւորումն, որոց սա անունները տրուած է. ջերմն և սարսուռ, Թագուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն, մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր.

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտը ապականեալ և Թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճախճախուտ վայրերէ բուրեալ ժահահոտ նիւթերով, կամ բաց աղբանոցներէ և ականներու ծակտիկներէն ելած Թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ.

Այսպէս ջերմի ու տենդից դեղն կը ջնջէ այս Թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնը և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն առաւել ապահով և անվնաս է և օգուտ տալով, [illegible] հրաշանգին համեմատ գործածուի. Կը ծախուի Սիմոնեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա [illegible] 168

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիայէ և [illegible]

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անուրէլ որ դեկտ. 11ին Մարսիլիայէն և դեկտ. 18ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի.

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մ[illegible] որ պիտի մեկնի դեկ. 10ին.

Բարիզ Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 300 Ֆրանք
Բ. » 220 »

Ուղեւոր և ապրանք [illegible]

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
[illegible]
Թիւ 17-18 [illegible]
371 Մումհանէ փողոց, Թիւ 14

L'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ
L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՅ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ
ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
61, ՌԷՊՈՒՊԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 80,000,000 Ֆրանք
ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՅՍՕՐ ԵՂԱԾ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ 1,500,000 Ֆրանք

L'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, որոց զարգացումն յանձնած է: Իր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխն.

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմաթիւ են, ինչպէս չափաւոր արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կոտորեալ դրամագլխոց մը վերակազմութիւն, երաշխաւորութիւնք և [illegible] փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, զինուորական ծառայութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն: Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1889 յունուար 1 էն:

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պ. Նշան Էֆէնտի [illegible], գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40 Պահչէ Գաբու, Պոլիս. 903

ՔԱՈՒՉՈՒՔ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍՏԻՔ)

NORTH BRITISH RUBBER Cº EDINBURGH
NORTH BRITISH TRADE MARK EDINBURGH

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ՌԻՊԸՐ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուք մուճակներն, որք իրենց վրայ խորշ նշան մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են [illegible].

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար տարիներէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուք մուճակները կը գերազանցեն [illegible] բոլոր մուճակները.

Մեր մուճակներու ներքին կողմը [illegible] դրոշմուած է խորշ նշան. Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ [illegible] Տէմիրճեանի Թիւ 47 և 49 խանութին և բոլոր քաուչուք մուճակ վաճառողներու քով: Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Գոճաման Օղլու խան, [illegible] Թիւ 13 մթերանոցը 837

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ
LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000, Վճարեալ վնասներն էր 30,000,000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի դրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 2, Ճէբէճեան խան, [illegible]:

Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի
ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՕԼՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.
186

"ՖՕՐԹՈՒՆԱ„

Ընդհանուր ապահովագրական Անանուն Ընկերութիւն

Հիմնեալ ի Պերլին յԱմին 1868
Դրամգլխ. 1,875,000 Ֆր.
Պահեստ. դրամ 1,337,000 »

"ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖԷՐ„

Ծովային, Գետային եւ Ցամաքային ընդհանուր ապահովագրական Ընկերութիւն

Հիմնեալ ի Տիւսէլտորֆ, 1845
Դրմգլխ. 3,750,000 Ֆր.
Պհեստ. դրամ 3,099,367.15

Ընկերութիւնքս որք միացեալ են Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ, փոխադարձ երաշխաւորութեամբ կ'ապահովագրեն ամէն տեսակ վաճառք և դրամածրարներ, ընդդէմ ծովային, գետային և ցամաքային փոխադրութեան վտանգաց, լաւ շահաւոր պայմաններով.

ՀԱՆԶԷԱԹԻՇԷ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Հիմնեալ ի Համպուրկ յԱմին 1874
Դրամագլուխ 3,750,000 Ֆր.
պահեստի դրամ 600,000 »

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամէն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ ապրանքներ, անսահաշահաւոր պայմաններով. 583

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ ուզողներ կը հրաւիրուին դիմել առ ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, ընդհանուր գործակալ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց, ի Պոլիս, Պաղչէ-Գափու Բասիմ Փաշա խան, Թիւ 13 և 14.

HUILE DE HOGG

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար, կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազ, բրոնխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ, մորթի հիւանդութիւնք, [illegible], սպիտակ գաշտան, ընդհանուր տկարութիւն և այլն. Նաև տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կըլլուի:

Զգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահավետական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և եթէ թէ անոնցմէ աւելի ազդուութիւն և անուշ համ տալու համար շինուած են: Այն իւղերն ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն գրգռելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ալ կրնան ըլլալ:

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի: Պահանջել հօկի անունը՝ Բարիզի բժշկական ճեմարանին քիմիական գործոց գլուխ Պ. Լըսէօրի վկայութեամբ որ իւրաքանչիւր շիշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի: Տեղլա Սուլտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի:

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հօկի մորիւ ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն ընելու է:

Ապրանքանի նշանը:

[illegible] 693

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՏԻ ՕՃԱՌԷԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ԶՈՒՏ ԻՒՂ

[illegible]

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ ի Նիւ-Եորք.

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան համ իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով:

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐՉԷԼ 443

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլէ և Միջերկրական [illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Աֆրիքա	3000
Ցէրոս	4000	Օսսարմա	3000
Օռմոնդի	4000	Նէբթիւն	3000
Սէսոսդրիս	3250	Բէրա	3000
Իսիս	3250	Լոգիւս	800
Մակեդոնա	3250	Օլինթոս	800
Մարիոթիս	3250	Սեւիլ	700

Բէրա շոգենաւը, Նաւապետ Փորսայթըր դեկտեմբեր 1/13ին ատտ կ'սպասուի Լիվրբուլէն ընդհանուր վաճառքով.

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
276 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

Coleman's
Liebig's
Extract of
MEAT & MALT
WINE
HUNDREDS OF TESTIMONIALS HAVE BEEN RECEIVED FROM MEDICAL MEN

ԳՈԼԻՄԸՆԻ ԳԻՆԻՆ հիւսահամ և կազդուրիչ ըմպելի մ'է, բաղկացեալ Բորդոյի գինիէ, և Լիէպիկի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով սպաեա մնուցանող, զօրաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ տկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս.

Բժշկական համալսարանն հաւանած է նմա և բազմաթիւ նշանաւոր բժիշկներէ յանձնարարեալ է ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ԲԺԻՇԿ գրկած են իրենց վկայութիւններն: Աստ կը թարգմանենք վկայութիւնն մը

Թ. ՌԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆՍԻ . Ր. Մ. Ս. Լ. Լ. Մ. Ք. Ս. Ր. Ճ. ԵՒ ԸՆԿ.
26, Լորն Բոռ և 24 Համիլդըն Սգուէյր
Պըլըմհիւս, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք — Նկատ առնելով խորհրդածութեան մը համեմատ գանազան յուշերը, կը փափագիմ յայտնուելու [illegible] ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մսի և Մալթի պատրաստութեանն. քանի քանի անգամներ տեսած եմ ասոր առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեզ բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զորս պարզ գինին (առանց մսոյ) չպիտի կրնար տալ.

Ընդունեցէք, և այլն և այլն.
Թ. ՌԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆՍ

Ի վերջոյ, մասնագիտական գլխաւոր բժիշկը ջերմապէս յանձնարարած եմ զայն.

Հարցնել ԳՈԼԻՄԸՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիէպիկի մսի և Մալթի խառնուրդով, [illegible].

Դիմեցէք ստորագրելոյն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գոլեմըն և ընկերութեան գործարանին Ս. Յորմօ Նորուիչ և Լոնտոն.

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պատհանագին գով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյին. Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

ԼՈԳԱՐԱՆՆԵՐՆ ՀԵՇՏԱԲՈՅՐ ԿԸ ԽՆԿՈՒԻՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐՈՎ
Լոգարանի եւ արդուզարդի համար

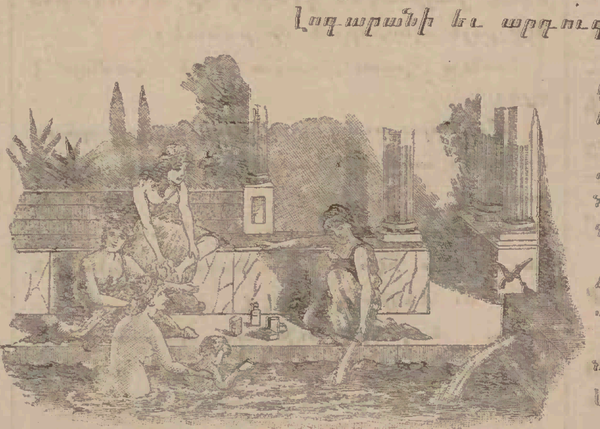

Այս աղերն, առողջապահական մեծ յատկութիւններ ունենալով, ջրոյ անուշ կ'ընեն զայն և հեշտաբոյր հոտ մը կուտան նմա.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐԸ անհամեմատ ազդեցութիւն ունին գեղեցկացնելու և պահպանելու համար մորթը, Թուլցնելով ընծայելով զայն, և գոյնին տալով գեղ ու թարմութիւն.

Արեւելեան [illegible] գործածելու են ՀԻՒԱՆԴԱՑ ԲԱՂՆԻՔՆ ՄԷՋ, զի կը նպաստեն օդը զովացնելու և հաճոյ են հոտոտելեաց.

Այս աղերուն հակաձնեխական յատկութիւնները շատ օգտակար են մորթի հիւանդութեանց

Ս. ԹՕՐՆՎԼԱՌՕ և ԸՆԿ. 27, [illegible] Լոնտոն
Դիմել առ միակ գործակալն ի Թուրքիա
ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պատհանագին գով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյին, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա. 681

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻՒ

ՁՄԵՌՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 1686
1889 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն իջնող շոգենաւեր

2 15 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիք.
2 15 Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Պեշիք.
1 15 Եէնիմ. Մէգ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պեշիքթաշ
2 20 Պէյքօզ Բաչաւ. Չուպգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ.
2 50 Ր. Ա. Գավագ Մէգարդ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյքօզ Բաչաւ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Պեշիքթաշ
3 15 Եէնիմ. Մէգարդ. Պէօյիւքտէրէ Թարապ. Եէնիք. Ամէնկօ? Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուրուչ. Օրթա. Պեշիք.
4 — Մէգդ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյքօզ Բաչաւ. Չուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ. Խասք.
4 45 Եէնիմ. Մէգդ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ամէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պեշիքթաշ
5 15 Պէյքօզ Բաչաւ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզգ. Պեշիք.
6 — Եէնիմ. Մէգդ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Ամէն. Միրկ. Պօյ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պեշիք.
7 — Եէնիմ. Մէգարդ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյք. Բաչաւ. Եէնիք. Միրկ Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Արնաւ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզգ. Պեշիք. Խասք.
8 15 Ա. Ր. Գավ. Մէգդ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ամէն. Միրկէօն Ր. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիք.
9 — Մէգդ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյքօզ. Բաչաւ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Խասք.
10 — Մէգդ. Պէօյ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնվ. Օրթ. Պեշիք.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւեր

3 — Պեշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյ. Մէգդ. Եէնիմ.
3 35 Գասըմփ. Խասք. Պեշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլ. Արնաւ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաչաւ. Պէյք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէգարդ. Եէնիմ.
3 50 Խասք. Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաչաւ. Պէյքօզ
4 15 Պեշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Ամէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէգդ. Եէնիմ.
5 15 Պեշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէգդ. Եէնիմ. Ր. Ա. Գավագ
[illegible] 15 Գասըմփ. Խասք. Պեշիք. Գուզգ. Օրթաք. Արնաւ. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյ. Մէգարդ. Եէնիմ.
8 15 Պեշիք. Խասք. Գուզգունճ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնաւ. Գանտլ. Ա. և Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգդ. Եէնիմ.
8 30 Պեշիքթաշ Օրթ. Արնաւուտ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Մէգդ. Պէօյ.
10 5 Խասք. Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաչաւ. Պէյքօզ. Թար. Մէգ. Ր. և Ա. Գավագ.
10 15 Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ամէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյ. Մէգարդ. Եէնիմ.
11 — Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիք. Թարպ. Պէօյ. Մէգարդ. Եէնիմ.
11 10 Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպ. Բաչաւ. Պէյք.
11 30 Պեշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք.
12 — Պեշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ.